

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет

Катедра української мови імені професора Івана Ковалика

**ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ОНІМІЯ ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ
(НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ ІГОРЯ ТА ІРИНИ КАЛИНЦІВ)**

Магістерська робота
студентки групи ФЛУМ-21
Логінської Соломії Андріївни

Науковий керівник:
доц., канд. філол. наук
Сколоздра-Шепітко О. Р.

Львів-2021

ЗМІСТ

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	
ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОЇ ОНОМАСТИКИ.....	8
1.1. Літературно-художня ономастика як новий напрям ономастичних студій	8
1.2. Власна назва як об’єкт літературно-художньої ономастики.....	13
1.3. Особливості використання власних назв у художньому тексті.....	21
РОЗДІЛ 2. АНТРОПОНІМИ В ТЕКСТАХ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ ІГОРЯ ТА ІРИНИ КАЛИНЦІВ.....	
2.1. Дитячі твори в життєвій і творчій біографії Ігоря та Ірини Калинців.....	30
2.2. Структурно-семантичні особливості літературно-художніх антропонімів.....	33
2.3. Стилiстичні особливості літературно-художніх антропонімів	41
РОЗДІЛ 3. ПЕРИФЕРІЯ ОНІМНОГО ПРОСТОРУ У ТВОРАХ ІГОРЯ ТА ІРИНИ КАЛИНЦІВ ДЛЯ ДІТЕЙ.....	
3.1. Заголовки як об’єкт літературної ономастики.....	46
3.2. Літературно-художні топоніми.....	49
3.3. Літературно-художні сакроніми.....	53
3.4. Літературно-художні зооніми, космоніми й біблiоніми.....	54
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

Умовні скорочення

ВІ	– власне ім'я
ВН	– власна назва
ЛХА	– літературно-художній антропонім
ЛХС	– літературно-художній сакронім
ЛХЗ	– літературно-художній зоонім
ЛХК	– літературно-художній космонім
ЛХО	– літературно-художня ономастика
ЛХТ	– літературно-художній топонім

ВСТУП

Система онімів є універсальною лексичною категорією, яка є важливою у побудові картини художнього світу, у формуванні художнього образу. Майстри слова завжди намагаються оригінально пов'язати власні назви зі сюжетом твору, підібрати для іменованого якнайвлучніший номен.

Літературні оніми є важливим елементом художнього твору, оскільки сприяють побудові художнього образу, допомагають реалізувати авторську концепцію світобачення. Власні назви зараховують до універсальних категорій художнього тексту.

Робота письменника над онімним простором художнього тексту передбачає добирання власних назв із реального іменника або створення за відомими моделями нових номенів. Власні назви допомагають читачеві краще сприйняти художній текст, розшифрувати авторський задум.

Сьогодні мовознавці всі частіше цікавляться власними назвами в художньому тексті, про що свідчать численні наукові розвідки. Зокрема фундаментальні теоретичні положення літературно-художньої ономастики подано у працях Л.Белея, Г.Лукаш, В.Калінкія та Ю.Карпенка. Стилiстичні функції онімів у художній літературі досліджували Ю. Карпенко, А. Критенко, М. Рудяков та ін., роль власних назв у художньому тексті, співвідношення між реальною ономастикою та онімією художнього тексту – М. Бережна, Д. Козловська, В. Михайлов, А. Романенко, Я. Шебештян та ін. Ономастикон драматичних творів Лесі Українки досліджувала Т. Крупеньова, прози Івана Франка – О. Сколозdra. Багато наукових студій присвячено аналізу окремих онімініх розрядів у текстах художніх творів. Зокрема літературно-художню антропонімію аналізували Л.Белей, А. Вегеш, Г.Лукаш, Н. Попович та ін. Літературно-художня топонімія була об'єктом дослідження Т.Немировської, Ю.Карпенка та М.Мельник, Г.Шотової-

Ніколенко. Я. Шебештян здійснила всебічне дослідження літературно-художньої зоонімії, а Т. Ковалевська – літературно-художньої космонімії. Заголовки як особливий розряд власних назв у художньому тексті досліджували Ю.Карпенко та І.Кочан.

Функції власних назв в українському фольклорі досліджували Н.Колесник, О.Порпуліт, М.Редьква, в історичній прозі – Т.Вінтонів, Т.Гриценко, Н.Жовта, у сатирично-гумористичних текстах - Л. Кричун, А. Попович, О. Кузьмич, у «химерній прозі» - Л. Шестопалова.

Попри численні ґрунтовні студії власних назв у художніх творах, літературно-художні оніми у творах для дітей та юнацтва вивчено частково, зокрема, детально не проаналізовано структурно-семантичних та стилістичних особливостей онімії текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців, не описано їхньої індивідуально-авторської манери творення власних назв, що й зумовлює **актуальність і новизну магістерської праці**.

У творчості Ігоря та Ірини Калинців особливе місце займає дитяча сторінка. Твори Ігоря та Ірини Калинців, написані для дітей, з одного боку, репрезентують різноманітну тематику та сюжет, а з іншого становлять нерозривне художнє ціле, свідчать про унікальний ідіостиль, який зокрема відображають власні назви.

Загалом подружжя Калинців у творчому доробку має близько тридцяти казок, дитячих повістей та збірок віршів для дітей.

Мета роботи – здійснити комплексний аналіз онімного простору текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців.

Відповідно до мети ставимо низку конкретних **завдань**:

- 1) розглянути процес становлення літературно-художньої ономастики як науки;
- 2) проаналізувати теоретичні засади літературно-художньої ономастики;
- 3) охарактеризувати функції зафіксованих номенів у художньому

тексті;

4) виокремити в текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців різні групи онімів;

5) описати структурно-семантичні та стилістичні особливості літературно-художніх антропонімів;

6) проаналізувати заголовки у текстах дитячих творів;

7) дослідити особливості функціонування літературно-художніх топонімів, сакронімів, зоонімів, космонімів й астронімів у текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців.

Об'єкт дослідження – онімний простір текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців.

Предмет дослідження – лексико-семантичні, структурно-словотвірні та стилістичні особливості онімії дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців.

Теоретичне значення магістерської роботи в тому, що до аналізу залучено практично новий матеріал, який дасть змогу побачити безмежні можливості літературно-художньої онімії у художньому тексті, розширити параметри аналізу онімних одиниць в українському мовознавстві.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх можна використати під час викладання лінгвістики тексту, стилістики української мови, для написання підручників і посібників із лексикології української мови, а також як ілюстративний матеріал для лекцій з літературно-художньої ономастики як дисципліни за вибором студента. Результати дослідження будуть корисні і для роботи в школі, оскільки твори Ігоря та Ірини Калинців вивчають у початковій школі та в 5-6 класах. Зібраний матеріал можна використати і для укладання словника мови дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців.

Для реалізації мети та завдання роботи буде використано такі методи дослідження: метод суільної вибірки (потрібний для укладання

картотеки онімів), описовий (важливий для опису структурно-семантичних і стилістичних особливостей власних назв), метод компонентного аналізу (необхідний для дослідження розрядів онімного простору та способів онімотворення).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (74 позиції), списку джерел ілюстративного матеріалу (10 найменувань). Загальний обсяг магістерської роботи - 71 сторінка друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОЇ ОНОМАСТИКИ

1.1. Літературно-художня ономастика як новий напрям ономастичних студій

Літературно-художня онімна система постійно розвивається, тому сучасна наука про власні назви в художньому тексті – це результат тривалої, цілеспрямованої культурної та мовленнєвої діяльності письменників. У дослідженнях власних назв важливо враховувати всі лінгвальні та позалінгвальні фактори.

В.Калінкін, аналізуючи перспективи розвитку поетичної ономастики, наголошує: «Поетика власних імен передусім потребує розробки загальної теорії (включаючи філософські і логіко-мовні, семіотичні і культурно-естетичні аспекти), здатної охопити всі сторони цього складного явища» [24, с.18]. А.Зубко у статті «Українська ономастика: здобутки та проблеми» дає таке визначення цій лінгвістичній категорії: «Ономастика – спеціальна історична дисципліна, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень» [Зубко, с. 262]. Автор, характеризуючи ономастику як наукову дисципліну, виокремлює 3 етапи в історії розвитку української ономастики. У перший «доакадемічний» період створюються перші словники власних імен і з'являються наукові розвідки із зазначеної проблематики. Цей період тривав до середини ХІХ століття. Під час другого періоду з'являються академічні філологічні дослідження з ономастики. Цей період охоплює другий етап охоплює другу половину ХІХ ст. – першу половину ХХ ст. І нарешті, третій період, з часовими межами: друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.,

коли ономастичні дослідження здійснюються не тільки філологи, а й спеціалісти-історики [24].

Оскільки літературно-художня ономастика є молодою наукою, то їй досі дискусійними є питання термінології цієї лінгвістичної науки. У наукових працях зафіксовано різні визначення на позначення цієї науки. Ю. Карпенко, М. Мельник, що належать до одеської школи, у своїх дослідженнях послуговуються термінами *поетична ономастика*, *літературна ономастика*. Послідовники Л.Белея (А. Вегеш, Л. Белей, Н. Попович, О. Сколоздра, Я. Шебештян) відстоюють термін *літературно-художня ономастика*. Зафіксовано й інші терміни на позначення цієї науки, зокрема В.Калінкін та представники донецької школи пропонують термін *поетика оніма*. С.Зінін пропонує термін *поетична ономастика*, М.Торчинський – *поетоніміка*, Е.Кравченко – *поетонімологія* тощо.

На думку В.Калінкіна, найдоречнішим є термін *поетика оніма*, адже таке «термінологічне сполучення за змістом відбиває специфіку онтології оніма, що проявляється в акті художнього мовлення», а за способом вираження уподібнюється до продуктивної в стилістиці конструкції *поетика слова*» [26, с. 109].

Г. Мельник вважає доречним вживання терміна *літературна ономастика*, оскільки «теперішній більш уживаний статус цього терміна передусім віддає йому прерогативу на номінацію наукової дисципліни і цей термін загальноновизнаний у всьому світі, а відтак український відповідник легко ідентифікується в міжнародній термінологічній системі» [47, с. 20],

Л. Белей уводить у науковий обіг термін *літературно-художня ономастика*. Його думку підтримують сучасні дослідники А. Вегеш [14], О. Сколоздра [59], Я. Шебештян [67] та ін. М. Торчинський послуговується терміном *поетоніміка* [64].

Найбільш обґрунтованим, на нашу думку, є термін *літературно-художня ономастика*, тому в межах цього дослідження для уникнення

розбіжностей надалі послуговуватимемося цим терміном.

Літературно-художня ономастика тісно пов'язана з текстом і підпорядкована волі автора. Як правило, оніми зумовлені життєвими реаліями. Для аналізу тексту художнього твору вибірковість літературних ономастичних одиниць має величезне значення». Власні назви в художньому тексті часто переходять з одного тексту в інший як певна смислова одиниця.

Сучасна наука про власні назви в художньому тексті – це результат тривалої, цілеспрямованої культурної та мовленнєвої діяльності письменників, відповідно, літературно-художня онімна система є динамічною й повсякчас перебуває в процесі розвитку, тому, досліджуючи її, потрібно враховувати всі взаємозв'язки з іншими, як лінгвальними, так і позалінгвальними чинниками.

Дискусійним є питання щодо дефініції, яка б точно й однозначно розкривала об'єкт дослідження – власну назву в досліджуваному тексті. Представники Одеської ономастичної школи найчастіше використовують термін *літературний онім*. Паралельно до нього функціонує й однослівне позначення *поетонім*.

На думку В. Калінкіна, поетонім – «це сукупність вживань даного імені в тексті, за допомогою якого завжди здійснюється характеристика поіменованого вже суб'єкта чи об'єкта» [26, с. 53]. Дослідник вважає, що варто вживати вживати терміни: *антропоетонім*, *зоопоетонім*, *топопоетонім*, *космопоетонім*, *поетонімогенез* та ін.

Натомість М. Торчинський у своїй монографії «Структура онімного простору української мови» пропонує уніфікувати термінологічні розбіжності в літературній ономастиці, взявши як основу термін поетонім, який «шляхом додавання відповідних морфем та коренів може утворювати нові терміни» [64, с. 280-283]. Це стосується як загальнотеоретичних питань (*поетонімія* – сукупність імен; *поетоніміка* – розділ науки; *поетоніміст* – дослідник), так і більш вузьких дефініцій,

наприклад: *гідропоетонім* – назва водного об'єкта, *зоопоетонім* – кличка тварини тощо. Погоджується з М.Торчинським Т.Вінтонів, який, характеризуючи антропоетоніми в повісті М. Гоголя «Тарас Бульба», вживає терміни *поетонім-історизм*, *антропоетонім*, *топопоетонім* [18, с. 7].

Для позначення власних назв у прозових, поетичних, драматичних творах М. Торчинський пропонує використовувати однослівні терміни *прозопоетоніми*, *поезопоетоніми*, *драмопоетоніми* [64, с. 247-248].

Уживаючи терміни *власне ім'я*, *антропонім*, *поетонім*, О.Яцура зазначає: «власне ім'я та антропонім – універсальні, функціонально-семантичні категорії іменників, особливий тип мовних знаків, призначений для виділення та ідентифікації одиничних об'єктів (істот і неістот), що визначають одиничні поняття та загальні уявлення про ці об'єкти в мові, мовленні та культурі народу; поетонім – сукупність використань певного імені в тексті, багатофункціональна одиниця поетичної мови» [71, с. 5].

Представник ужгородської школи літературної ономастики Л. Белей обґрунтовує доцільність уживання терміна *літературно-художній антропонім*, зауважуючи, що і він теж не бездоганний, оскільки має багатокомпонентну структуру та узагальнену семантику [3, с. 11]. «Літературними текстами є не тільки оригінальні художні твори різних жанрів та їх переклади (романи, повісті, оповідання, драми, поеми і т. ін.), а й інші тексти (журналістські нариси, офіційно-ділові документи, наукові праці), написані літературною мовою, що можуть *de facto* належати до всіх функціональних стилів літературної мови», - зазначає Л.Белей [3, с. 18].

У магістерській роботі послуговуватимемося термінологією Л.Белея: термін *літературно-художній онім* вживатимемо на позначення власних назв у досліджуваному тексті, а терміни *літературно-художній антропонім (ЛХА)*, *літературно-художній топонім (ЛХТ)*, *літературно-*

художній зоонім (ЛХЗ), літературно-художній ергонім (ЛХЕ) тощо - для називання відповідних власних назв у художньому тексті.

В ономастичних дослідженнях важливе місце належить термінові *ономастикон*, що є сукупністю онімів у певній сфері, тексті, дискурсі, на певній території, у певний історичний період розвитку мови.

Л.Селіверстова у дослідженні власних назв у творчості Яра Славутича зауважує, що ономастикон є невід’ємною частиною ідіолекту письменника, мотивованою й зумовленою авторським світобаченням і концепцією. На її думку, «онімний простір загалом, починаючи з першого знака – заголовка й закінчуючи фоновими, епізодичними онімами, – це своєрідна лексична система з власними універсаліями» [55, с. 10].

Г. Лукаш вважає антропоніми ядерною частиною онімного простору твору. На думку дослідниці, топонімія становить вторинний прошарок, а фонову частину поетонімії утворюють інші розряди онімів. Г. Лукаш вирізняє структурно-семантичну характеристику ономастикону художнього тексту, ієрархічну залежність онімів у ньому; демонструє відповідність онімії функціональному стилю й вимогам універсалій художнього тексту [43, с. 8].

Отже, *літературно-художній ономастикон* – це сукупність онімів у структурі художнього тексту, які є невід’ємним складником мовостилю письменника.

Ми погоджуємося з думкою В. Калінкіна, який пропонує замість терміна *ономастичний простір* використовувати *онімний простір*. На його думку, останнім часом термін *ономастика* найчастіше використовують у значенні науки про особові імена, а для позначення групи імен уживають терміни *оніми* й у збірному сенсі – *онімія*, що, на думку дослідника, і визначає термінологічні пріоритети [33, с. 168]. До того ж, В. Калінкін для позначення сукупності онімів художнього тексту запропонував термін *поетонімосфера*.

Як слушно зауважує В.Калінкін, «онімний простір літературно-

художнього твору є завжди завершеною системою, фрагментарною системою щодо відтворених у літературному творі об'єктів художньої картини світу, характеризується наявністю денотатів лише одного виду – віртуальних, має багато цілей номінації, основна з яких – характеризувальна, формується на основі естетичної мети як домінанти, що й визначає вибір онімів для конкретного тексту, будується автором, який керується відповідністю художнім завданням, які розв'язуються у творі, взаємним впливом літературного тексту на оніми й навпаки, ономастичною концепцією потенційного читача» [27, с. 168].

О. Сколоздра зазначає, що «дослідження онімного простору художнього твору варто здійснювати на двох рівнях: синтагматичному й парадигматичному, що сприяє системному підходу до вивчення власних назв» [59, с. 356].

Отже, у магістерській роботі будемо вживати термін *онімний простір* для позначення сукупності онімів у літературно-художньому тексті. Він має ядерні та периферійні класи, що свідчить про чітку ієрархічну систему.

1.2. Онімна лексика як об'єкт літературно-художньої ономастики

У сучасній мовознавчій науці немає єдиної класифікаційної системи літературно-художніх онімів, яка б чітко визначила особливості кожного розряду, оскільки ономасти керуються різними принципами добору власних назв, систематизуючи й групуючи матеріал. Це пов'язано з тим, що більшість дослідників аналізує онімічні назви одного чи декількох художніх текстів або тих літературних текстів, які мають спільні сюжетно-жанрові характеристики тощо.

Суттєвою ознакою власних назв А. Критенко вважає «денотативні особливості їх значень; форма знака, звучання, безпосередньо

співвіднесені з особою чи предметом, але при цьому не співвіднесені з поняттям. Перше – пряма назва другого без будь-якої вказівки на його властивості. Протилежний погляд зводиться до того, що власні назви виражають поняття, мають семантику, але ця семантика визначається лінгвістичною системою мови, а не її позалінгвальними проявами» [37, с. 18].

Залежно від денотата мовознавці класифікують власні назви по-різному: кількість розрядів варіюється від одного десятка до кількох. О.Карпенко у статті «Про літературну ономастику та її функціональне навантаження» до основних онімних розрядів зараховує:

- 1) антропоніми (власні назви людей – імена, прізвища, прізвиська, псевдоніми, криптоніми, андроніми, патроніми);
- 2) топоніми (власні географічні назви – ойконіми, урбаноніми, хороніми, гідроніми, ороніми);
- 3) астроніми (власні назви космічних об'єктів);
- 4) теоніми (імена божеств);
- 5) зооніми (клички тварин);
- 6) ергоніми (власні назви об'єднань людей за найрізноманітнішими ознаками);
- 7) хрононіми (власні назви часових відрізків, подій);
- 8) хрематоніми (назви матеріальних предметів);
- 9) ідеоніми (власні назви ідеальних предметів – заголовки літературних творів і загалом назви витворів мистецтва) [29, с. 73].

М. Торчинський, структуруючи онімію за особливостями іменованих денотатів, вважає доцільним вдосконалити таку систематизацію, тобто збільшити кількість денотатно-номінативних розрядів (виокремити поля, сектори, сегменти й елементи з виділенням відповідних підкласів), чітко розмежувати шість онімних полів (вітонімів, топонімів, космонімів, прагматонімів, ідеонімів та ергонімів). Дослідник проаналізував 219 типів поетонімів і виокремив їх 7 підсекторів:

вітопоетоніми, топопоетоніми, космопоетоніми, прагмапоетоніми, ідеопоетоніми, ергопоетоніми, апелјативоніми – загальні назви, які з певними стилістичними настановами функціонують у художньому мовленні як власні (абстракціяпелјативоніми) [64, с. 117].

На нашу думку, в дослідженні текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців важливими є такі види власних назв, як антропоніми, заголовки, топоніми, зооніми, сакроніми, космоніми й астроніми.

Заголовок – важливий компонент ономастичного простору художнього твору. На думку Ю.Карпенка, «відношення між назвою і твором такі ж, як між іменем і людиною або між топонімом і географічним об'єктом» [31, с. 3-10], тому властивість назв літературно-художніх текстів об'єднує їх з іншими розрядами власних назв.

Становлення літературно-художньої ономастики, лінгвістики тексту й лінгвістичної поетики як самостійних дисциплін сприяло вивченню останніми роками особливостей та видів заголовків. Заголовок був об'єктом уваги Е. Боевої, Ю. Карпенка, О. Кульбабської, Т. Крупеньової, Г. Лукаш, В. Мержвинського, Н. Веселової, В. Галич, Л. Грицюк, Т. Желтоногової, С. Петрової, А. Попович, М. Торчинського, О. Фонякової та інших. Лінгвісти аналізують мотивацію заголовків, їхню семантику, значення у формуванні смислового й стилістичного змісту, визначають їх функції тощо.

Ю. Карпенко аналізує заголовки, які «вказують на об'єкт зображення; означають місце дії; визначають жанр твору; вказують на персонажа твору; описують предметні обставини; підкреслюють час дії; виокремлюють художню деталь; формулюють ідею твору; заголовки-адреси та заголовки-присвяти» [31, с. 10]. А. Попович у текстах гумористично-сатиричних творів за структурними особливостями та етимологічними характеристиками поділяє заголовки на заголовки-загадки, каламбури, прокльони, скоромовки, примовляння, фразеологізми, антропоніми, топоніми, приказки, прислів'я, порівняння

[53, с. 45-47].

У нашому дослідженні послуговуватимемося терміном заголовок, оскільки, як зауважує О. Горбач, його доцільно «застосовувати до назв художнього твору, тому що цей клас онімів є ядром художнього полотна, яке іноді чітко, а іноді й алюзивно передає основний сенс тексту» [18].

Розділ ономастики, який вивчає власні імена людей: їх походження, розповсюдження, структуру, соціальні, національні та інші властивості, називається антропоніміка.

Значний внесок у розвиток літературно-художньої антропонімії зробив Л. Белей. Дослідник охарактеризував літературно-художні антропоніми українських оригінальних літературно-художніх текстів різних жанрів кінця XVIII – XX ст. [3]. Л.Белей визначив роль і статус літературно-художньої антропонімії в національній антропонімній системі, виокремив її ознаки, дослідив функціонально-стилістичні особливості літературно-художньої антропонімії в контексті становлення й розвитку нової української літературної мови, проаналізував вплив літературно-художньої антропонімії на формування й уніфікацію української антропоніміки.

Антропоніміка тексту є віддзеркаленням імен, що вживаються в житті, їх проєкцією, що пройшла крізь призму авторської творчості. «Літературно-художні антропоніми – це особливі мовні одиниці, які дають можливість виокремити персонажа з низки інших, конкретизують його в певному контексті. Власні імена ізольовано не мають предметного значення» [18].

В онімній системі певного художнього тексту найбільш кількісно представлені власне літературно-художні антропоніми, що є «провідником у формуванні й функціонуванні ономастикону в художньому тексті загалом» [49, с. 95]. Власні назви є виразниками концепції автора. Адже вибір імені для персонажа – важливий момент у процесі роботи автора над текстом, тому що саме ім'я актуалізує

авторське ставлення до персонажа. В. Кононенко вважає, що «антропоніми як компоненти художнього мовостилю забезпечують смислову завершеність тексту, стають його ідіолектною прикметою» [35, с. 16-17].

Антропоніми виконують багато функцій, проте у художньому мовленні часто відбувається актуалізація й чітке виділення однієї із їх функцій. Решта функцій, які дещо нівелюються й частково деактуалізуються, посідають другорядну позицію. Поліфункційність власних імен у художньому творі залежить від системи спеціальних засобів, з-поміж яких можна відзначити контекстуальне оточення та логічне або синтаксичне виділення. Як слушно зауважує О.Горбач, «усі антропоніми перебувають у тісних синтагматичних і парадигматичних зв'язках у межах онімного простору, одні складники якого є певним досвідом для сприйняття і розуміння реципієнтом інших» [18].

Після антропонімів в онімному просторі художнього тексту важливе місце займають топоніми, оскільки ці види онімів, «підпорядковуючись основним засадам літературного тексту, є експресивно й стилістично насиченими й визначають його просторовий чинник. Кожна подія й значна, і незначна, відбувається на певній точці в просторі» [65, с. 6]. Літературно-художні топоніми називають та окреслюють географічні об'єкти в тексті. Вони також, як зауважує О.Горбач, «є важливою деталлю для реалізації сюжетно-композиційного та ідейного мистецького задуму й здатні репрезентувати, посилювати значну за обсягом інформацію про об'єкти художніх текстів» [18].

Т.Немировська вважає, що топоніми є «місткими й ефективними акцентами контексту, що створюють контрасти і світлотінь, підсилюють і приглушують основну тему контексту, створюють основні контури оповіді, зовнішній і внутрішній асоціативні ефекти та діють у чітко заданому автором ключі» [49, с. 83]. Л. Селіверстова, охарактеризувавши художній топонімікон Яра Славутича за семантичним, формотворчим,

тематичним принципами, виокремила такі види топонімів: макротопоніми, хороніми, ойконіми, гідроніми, урбаноніми, омоніми, дримоніми, інсулоніми – назви островів [55, с. 84-85]. Важливим, на думку дослідниці, є історичний підхід – визначення сучасних географічних назв та архаїчних, а також виділила реальний та ірреальний художній топонімікон.

Особливе місце в українському онімному просторі художнього тексту посідають *сакроніми*. «Сакронім – це власна назва, об'єктом номінації якої виступає денотат релігійно-містичної сфери. Українська сакронімія – це численна та структурована пропріальна підсистема української мови. За специфікою денотата українська сакронімія поділяється на такі класи: теоніми, агіоніми, ікононіми, ангелоніми, еклезіоніми, біблійоніми тощо» [7, с.83].

Оскільки «громадяни України сповідують різні релігії, українська сакронімія має багаторівневий характер (християнський, мусульманський, юдейський, рунвірівський). Завдяки відкритості сакронімної системи української мови між різними класами сакронімів, а також між сакронімами та іншими розрядами пропріальної лексики встановилися тісні системні зв'язки»[5].

Попри беззаперечне та очевидне поживлення інтересу до вивчення власних назв релігійної сфери, в українській (і слов'янській) ономастиці досі не окреслено межі та структури, а також не описано важливих ознак цього розряду лексики. Як вважає О. Белей, «причиною такого стану є, численність та надзвичайна різноманітність – структурна, етимологічна, культурно-історична, денотативна – власних назв релігійної сфери, яка віддзеркалює широту та давність сакральної сфери життя людини» [5, с.84].

Через те, що основна ознака сакроніма не має раціональних методів верифікації, є випадки, коли одна й та ж власна назва може вважатися або не вважатися сакронімом. Це означає, що певні оніми

можуть мати двояке тлумачення: то як сакроніми, то як одиниці інших онімійних розрядів. Такий стан речей не можна кваліфікувати як суб'єктивність або релятивність сакральності як основної ознаки сакроніма, а лише як наслідок суто приватного визнання або заперечення мовцем існування сакрума.

Так, наприклад, «для одних мовців власна назва *Українська Греко-Католицька Церква* — це сакронім ‘Східна католицька церква, яка перебуває у сопри- часті з Римом; містичне тіло Ісуса Христа’, тоді як для інших — це лише звичайна ‘організація людей за певними релігійними переконаннями’, тоб- то ергонім. Так само власна назва *Біблія* — це або «священна, богонатхнена книга християн», або «літературна пам'ятка» [5, с.85].

«У наукових дослідженнях спостерігається практика двоякого тлумачення сакронімів, а відтак і спричинені цим труднощі при ідентифікації та окресленні меж сакронімії спостерігаються ще у працях 80-х рр. ХХ ст. Показовою є позиція авторів «Словника української ономастичної термінології», які, наприклад, власні назви ікон — образ *Зарваницької Божої Матері*, ікона *Почаївської Божої Матері*, ікона *Всіх Святих*, ікона *Святого Миколая* — вважають ікононімами, проте зараховують їх до числа хрематонімів» [12].

Саме світоглядні переконання мовців, зокрема, їх теїстичні або атеїстичні переконання, на які, як відомо, не поширюються наукові знання, зумовлюють труднощі в і ідентифікації сакронімів. Але це не може стати на перешкоді визнання сакронімів як одного із розряду власних назв. Адже усі сакроніми безпосередньо і тісно пов'язані з відповідними релігійними культами та конфесіями, а їх сакральна, або священна природа є незаперечним фактом свідомості вірянина.

Функціонування зоонімів у літературно-художній онімії мало досліджене. О.Горбач зауважує, що «літературно-художня зоосистема перебуває під впливом норм ідентифікації, усталених у реальному

українському зооніміконі (більшість ЛХЗ – семантично насичені одиниці, які, як і клички, містять вказівку на різні прояви та характеристики тварини: масть, габарити, норів тощо)» [18]. «Факти мовлення, мотивовані ознаками тварини, здебільшого легко семантизуються, а їх кількість у складі твору зростає через квалітативні ономаформи» [67, с. 4].

Зооніми були об'єктом вивчення Л. Селіверстової, О. Усової, Г. Шотової-Ніколенко та ін. У наукових студіях немає однозначності у вживанні термінів на позначення основного об'єкта зооніміки. М. Горчинський пропонує використовувати термін *зоопоетонім* – кличка тварини [64, с. 281]. Водночас, зважаючи на семантику твірних основ терміна *зоонім* (від гр. ζῷον – тварина й ὄνομα, ὄνομα – ім'я, назва), за аналогією до термінів *антропонім* (гр. ἄνθρωπος – людина + „онім” – власне ім'я людини), *топонім*, *гідронім* та ін., погоджуємось з думкою О. Горбач, що «найбільш прийнятним вживання лексеми *зоонім* для позначення власної назви, тобто клички тварини, а для аналізу зоонімів у літературно-художньому тексті – термін *літературно-художній зоонім*» [18].

Функціонування космонімів і астронімів у літературно-художній онімії ще менш досліджене. Ґрунтовним аналізом вирізняється студія Т. Ковалевської, у якій зауважується, що «поетична валентність космонімної лексики зумовлюється її нормативною семантикою, відповідно до якої формуються й асоціативні співзначення – підґрунтя тропеїчної та символічної семантизації космонімікону» [33, с. 10].

Дослідники чітко не розмежують космоніми й астроніми. Дехто космічні об'єкти в загальній ономастиці визначає як частину астрономів, назв галактик, сузір'їв та їх частин, зірок, планет тощо.

Функціонування літературно-художніх космонімів у художньому тексті має свої особливості, тому що будується на переносному значенні загальноновживаного тлумачення.

Кожен з письменників переслідує різну мету вживання літературно-художніх космонімів у художньому просторі: гіперболізація ситуації, показ цілісності світу, оцінна характеристика персонажів.

Отже, вивчення власних назв як важливого стилеутворювального елемента в композиції художнього тексту складається з аналізу структурної організації ономастикону, його денотативних субвидів, принципів і способів номінації, стилістичних функцій онімів, їхніх асоціативних зв'язків, співвідносних із реалізацією конкретного образу, замислу твору, позицією письменника. Відтак дослідження онімного простору як цілісної системи зумовило появу різних термінів на позначення його одиниць. Це пов'язано з розвитком літературно-художньої ономастики як науки, взаємозв'язком інтралінгвальних та екстралінгвальних чинників в мовотворчості письменників.

1.3. Особливості використання власних назв у художньому тексті

«Використання власних назв у художньому тексті має особливості, оскільки система власних назв у мові є первинною, а літературні номени утворюють вторинну семіотичну систему, яка моделює первинну; онімія мови детермінується мовними й історичними чинниками, а літературно-художня онімія відносно вільна й переважно залежить від бажання автора; основна функція реальних онімів – диференціувальна, а в літературних текстах пріоритетною є стилістична; загальнонародна онімна система – явище мови, а онімна система художнього твору є мовленнєвим явищем» [25, с. 82].

«Специфіка власних імен в художньому тексті, зазначає Ю.Карпенко, - підпорядковується таким чинникам:

- вторинності літературної ономастики, її суб'єктивності, яка

виникає як результат „гри” загальномовними ономастичними нормами й ономастичної творчості письменника;

- причинній зумовленості літературних ВІ: вибір імені персонажа є відносно вільним і допускає заміну ВІ без шкоди для художніх особливостей твору;

- функціональній перебудові, адже провідною функцією літературних ВІ є стилістична із двома її різновидами: інформаційно-стилістичною та емоційно-стилістичною;

- наявності в художньому творі особливого різновиду власних назв – заголовка, який є основним компонентом і центром ономастичного простору твору» [30, с. 34-40].

«Власну назву за своїми характеристиками можна уявити як точку зіткнення лінгвального та екстралінгвального планів, значення якої є складним комплексом, у якому вся інформація про слово переплітається з інформацією про об’єкт найменування, - вважає Л.Селіверстова і додає: - Складниками інформації про слово (мовну частину значення) є особливі мотиви найменування, специфіка існування імені в мові, його сучасне сприйняття, історія імені, етимологія основи» [55, с. 18].

Образно-сміслова потенція власних назв актуалізується в художньому тексті. Вона виступає важливим чинником розгортання стилістичних фігур і тропів.

Більшість дослідників за основу класифікації власних назв у літературно-художньому тексті беруть функційно-стилістичне навантаження онімів.

Класифікацію, яка ґрунтується на принципі стилістичної домінанти, орієнтовану лише на літературну антропонімію, запропонував Л. Белей [3, с. 8-10]. Дослідник виділив чотири групи літературно-художніх антропонімів: нейтральні, характеристичні, дейктичні, ідеологічні. Перша група позбавлена супровідних конотацій. Характеристичні антропоніми за їх провідним функціональним

забарвленням поділено, своєю чергою, на чотири підгрупи:

- національно (чи регіонально) значущі, які передусім і створюють потрібний авторові національний колорит твору, часто – з різними супровідними конотаціями;
- хронологічно значущі, що сприяють локалізації твору в певному часі; цей розряд поетонімів є особливо істотним для творів на історичну тематику;
- соціально значущі антропоніми відбивають соціальний статус персонажів, їх міське чи сільське походження, професію тощо;
- характеристично-оцінні оніми слугують передусім для емоційно-експресивної оцінки, зокрема експресивно-оцінні (виступає оцінка й експресія з різними ступенями її вияву – таких ступенів вирізняють більше десяти) та інформаційно-оцінні (оцінка розшифровується внутрішньою формою оніма й виражається твірною основою) [3, с. 17].

На думку М. Торчинського, емоційно-експресивні особливості власних назв, є «підставою для розмежування емоційно нейтральної та емоційно забарвленої пропріальної лексики» [64, с. 145]. Останні можуть мати позитивну (меліоративну, демінутивну, звеличувальну тощо) або негативну (пейоративну, аугментативну, принизливу, насмішкувату) конотації.

Залежно від виконуваних функцій і ступеня реалізації в семантиці онімних одиниць основних і периферійних сем у поетичних творах Т. Можарова поділяє оніми на дві групи [48, с. 165]. Перша група онімів – стилістично нейтральні, які зреалізують у межах поетичних текстів номінативну (диференційну, ідентифікувальну) функцію. Друга група – стилістично марковані, що реалізують у художньому контексті свої потенційні, приховані семи, які надають власним назвам додаткової стилістичної актуалізації.

За формою, вважає Л. Литвин, онім «може відтворювати реально-

мовні імена, а може бути авторським новотвором, який у художньому творі набуває власної семантики або ж збагачує її за рахунок прагматико-стилістичної домінанти. За семантикою існують ВІ загальнономовні, безреферентні; референтні, які позначають реальних осіб та широковідомі об'єкти, що певним способом включаються до художнього тексту; вигадані, власне текстові, які мають два підтипи – інтертекстуальні поетоніми та авторські новотвори» [42, с. 124-125].

За ступенем екзотичності власні назви у науково-фантастичних текстах О. Андрієнко ділить їх на 10 груп (так званих груп екзотичності), що розташовуються «відповідно до послаблення авторського словотворення включають узуальні складники, що вжиті в прямому, звичному значенні, але в незвичному сполученні» [1].

Н. Васильєва зауважує, що «оскільки персонажі творів мають імена й, якщо автор тексту прагне комунікативної зрозумілості, то й герой твору та його ім'я повинні бути представлені адресату твору так, щоб він легко провів операцію ідентифікації, побудувавши у своїй підсвідомості ланцюжок „ім'я – персонаж”» [13, с. 101]. Мовознавець пропонує такі термінологічні означення для характеристики ситуацій введення ім'я персонажа в систему твору: «комплексна інтродукція (P + N) – вводиться персонаж і називається його ім'я, ономастична антиципація (N → P) – спочатку вводиться ім'я, а потім персонаж, що збуджує читацьке очікування, ономастична ретардація (P → N) – спочатку вводиться персонаж, а потім вказується його ім'я, пригадування імені (P → Ø) – інтродукція імені персонажа в текст вказує на його подальше життя й долю, неназваність персонажа» [13, с. 101-107].

Отже, семантика власних назв – це її внутрішня форма, багатоаспектна лексико-граматична категорія, яка в лінгвостилістиці літературно-художнього тексту є підвалиною для розуміння його ідіоконцептуальних засад і функцій. Це меседж для сприйняття й розуміння тексту адресатом.

Власна назва не лише семантизується, стає втіленням певних якостей та особливостей персонажа, а й переходить у апелятив, який виражає ці властивості й набуває власного самостійного існування. На думку М. Горбаневського, «специфіка семантики власної назви полягає в поєднанні трьох чинників: лінгвального (лексична одиниця, елемент номінації, загальне граматичне значення субстантивності, сукупність окремих граматичних значень, фонемний і морфемний склад, способи словотворення, стилістичне забарвлення і т. ін.), соціального, культурно-історичного (етимологія основи ВН, комплекс стійких асоціацій, репродукованих людським мозком через ВН-сигнали, можливі перифрази ВН тощо)» [21, с. 11].

Л. Селівестрова акцентує на тому, що «в основі стилістики власної назви такі мовні особливості, як-от: арсенал спеціальних моделей для назв певних типів, апелятивне значення лексем, а також соціальні – розподіл варіантів найменувань між окремими соціальними, територіальними, виробничими та віковими групами людей, тому виробляється певна норма вживання ВН» [79, с. 22-23].

У художньому творі, стверджує Ю. Карпенко, «специфіка ВН як засобу образності в його ілюзорній факультативності, у безмежності вибору й функціонального, семантико-стилістичного наповнення» [39, с. 75-83].

О. Немировська зауважує, що «онімні особливості художнього тексту мають важливе значення для створення структурної монолітності літературного тексту, а текстова синтагматика, частотність уживань, конотативність, стійкість емоційно-оцінних асоціатів, усі компоненти ономастикону в художньому творі набувають своєї тональності, свого особливого настрою, свого „ономастичного сьйва”» [66, с. 21].

Принципи добору власної назви, використання їх як зображального засобу привертали увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних лінгвістів.

Л. Селіверстова виокремлює такі «функції ономастичних засобів:

- 1) ономастичний хронотоп (або локально-темпоральна функція);
- 2) створення okazіональних власних назв, семантична інструментовка (актуалізація внутрішньої форми, довільна поетична етимологізація);
- 3) семантична трансформація (переперсоніфікація – стислий метафоричний контекст у формі власної назви, наявність умовно-поетичних імен, за походженням переважно античних);
- 4) мовно-поетична функція реальних імен та онімізованих апелювативів), звукова інструментовка власної назви, безіменність» [79, с. 456].

«Мовостиль письменника яскраво виражається не лише в ідейно-жанровому спрямуванні тексту, а й у доборі онімної лексики. Власна назва фокусує увагу читача не лише на характерній прикметі певного героя, а й на ідеї, котра якоюсь мірою виражається через зображення персонажів, об'єднує чи виокремлює їх» [22].

Оніми це своєрідний каркас особистого авторського бачення картини світу, спосіб зв'язку митця з культурно-історичним контекстом певної епохи. Воасні назви виконують роль опорних, ключових елементів у проектуванні індивідуально авторської картини світу письменника за рахунок набуття ними конотацій у художньому творі.

Н. Максимчук вважає, що літературно-художній онім у своїй семантичній структурі має екстралінгвальну інформацію – „фонові знання“, тобто «суму відомостей, які початково відомі членам мовного колективу на певному етапі розвитку» [58, с. 108].

«Ім'я в художньому тексті викликає особливі емоції, набуває конотативного забарвлення, відтак максимально увиразнює його. Внутрішня форма імені так чи інакше співвідноситься з художнім образом, а етимологія імені перегукується з ним» [102, с. 8]. Отже, що тісніший зв'язок між внутрішньою формою та мотивацією власної назви,

то більш виразним є літературно- художній онім.

Одна з основних умов виникнення виражального значення оніма – розвиток багатоасоціативного гла, яке супроводжується різними асоціативними взаємозв'язками в художньому тексті. Адже «художній текст, – зазначає В. Кононенко, – якраз і створює умови виявлення широкого спектра різного роду відтінків, значень, трансформованих і переосмислених понять, що ускладнюються емоціями й оцінками» [77, с. 15- 16]. Асоціації в мові тексту виявляються за допомогою мотиваційних основ ономастичної лексики, а власна назви має смислове та ідейне навантаження.

Е. Левіна виділяє такі прийоми створення автором імен героїв художніх творів: «відповідність стилістичному профілю та емоційній характеристиці відповідних основ, асоціативний зв'язок із іншим іменем у творі, інверсія імені, використання імен відомих та знаменитих людей, які асоціюються з історичними фактами, прийом антономасії, обігрування структурних частин слова» [51, с. 9].

Оскільки номени в художньому тексті є авторським прийомом кодування та декодування певної інформації й також є видільною, стилістично й семантично маркованою манерою письменника, то в ономастичних дослідженнях часто акцентується на особливостях семантики власних назв та її функціях.

Система функцій є відкритою, бо література – це явище динамічне й повсякчас поповнюється новими елементами, які виникають унаслідок появи нових напрямків, течій, жанрів тощо. Тому літературно-художня ономастика має враховувати це й здійснювати певні корекції.

Л. Белей пропонує класифікувати антропонімію за стилістичною функцією, яка ґрунтується на принципі стилістичної домінанти, а відтак виділяє чотири групи літературних антропонімів: нейтральні, характеристичні, дейктичні та ідеологічні [4, с.10]. Вчений також підкреслює, що «ознак певного стилістичного типу ЛХА набуває завдяки

його конкретній стилістичній значущості» [4, с. 9]. Характеристичні антропоніми він поділяє на чотири види стилістичної значущості: соціальна, національно-регіональна, часова, інформаційно-оцінна. Ідеологічним літературно-художнім антропонімам притаманна політико-оцінна стилістична значущість, дейктичним (вказівним) — власне ідентифікаційна, а нейтральні виконують суто номінативну функцію. Цю кваліфікацію літературно-художньої антропонімії, принаймні в основних рисах, очевидно, можна перенести і на інші розряди літературно-художніх онімів.

Ю. Карпенко і М. Мельник у монографії «Літературна ономастика Ліни Костенко» вказують на поліфункціональність поетонімів, які, «як правило, виконують, всупереч класифікаторській логіці, мало не всі можливі функції одразу» [32, с. 200]. Вивчивши ономастичні аспекти поезії Ліни Костенко, науковці виділили шість функцій власних назв у її творах: номінативну, суто називну; хронотопічну; характеризуючу; виразовості, образності, тропеїчності; експресивну; текстотвірну.

«Входячи в літературний текст семантично неповним, а часто – порожнім, онім, – як резюмує М. Крупа, – виходить із нього семантично наповненим і виступає для читача, носія мовно-національної культури як сигнал, котрий збуджує в пам'яті широкий комплекс певних асоціацій, пов'язаних із художнім текстом» [38, с. 75]. На основі однооб'єктних повторюваних власних імен вона називає такі текстові функції онімів: «онім як знак чужого (неавторського) погляду, як знак зміни стану (становища) персонажа, як знак виокремлення» [38, с. 75].

Дослідивши ономастикон поетичних творів, Т. Можарова [48, с. 162] наділила стилістично марковані оніми такими функціями: хронотопна, символічна, соціально- історична, естетична, етична й образно-тропеїчна функції.

Оніми, функціонуючи в літературному тексті, реалізують низку конотацій і створюють загальну образність твору. Ці конотативні

компоненти значень власних назв можуть бути водночас і реаліями дійсності, і внутрішніми, фонетичними, морфологічними формами знака.

Власні назви у літературно-художньому тексті наділені поліфункційністю, полісемічністю та динамічністю. У мовотворчості письменника онімний простір набуває конотативного забарвлення, яке максимально увиразнює його текст. Внутрішня форма літературного оніма певним чином співвідноситься із художнім образом, а мотивація перегукується з ним. Єдність внутрішньої форми імені й художнього образу не повинна заважати динаміці. Якщо ступінь варіативності оніма більший, тоді такий онім яскравіший, емоційніший.

Як бачимо, у сучасному мовознавстві існують різні погляди щодо функцій власних назв у художньому тексті. Оскільки досі немає комплексних досліджень семантичних і функційних особливостей онімної системи текстів дитячих творів, то вона є відкритою для подальшого дослідження, адже оніми в текстах цього жанру мають низку функційних ознак. Доповнення функцій літературно-художніх онімів залежно від мовностилістичного навантаження власних назв у художніх текстах є перспективним, оскільки специфічний жанровий контекст у його синтагматичних і парадигматичних зв'язках ґрунтується на співвідносних одиницях, компоненти яких доповнюють і розширюють значення один одного, сприяють кращому розумінню твору.

Вивчення власних назв є важливим стилеутворювальним елементом у композиції художнього тексту. Тому їх вивчення включає аналіз структурної організації онімного простору, принципів і способів номінації, їхніх стилістичних функцій, асоціативних зв'язків, що є співвідносними із реалізацією конкретного образу, замислу твору, позицією письменника.

Попри численні праці, у яких досліджуються власні назви художніх творів, вивчення семантично-функційної специфіки онімів у художніх текстах має ще багато недостатньо опрацьованих аспектів,

нерозв'язаних проблем. Це визначає вибір письменником не лише антропонімів, а й інших класів літературних найменувань. Саме такий аспект потребує різнобічного опрацювання.

Вивчення онімів у творчості письменників має важливе значення, оскільки дає матеріал для потлумачення творчої манери письменника, а також для розуміння загальної картини художнього світу тексту загалом. Образно-сміслові значення власних назв у художніх текстах слугують важливим художнім засобом для створення загальної картини художнього світу письменника.

РОЗДІЛ 2

АНТРОПОНІМИ В ТЕКСТАХ

ДИТЯЧИХ ТВОРІВ ІГОРЯ ТА ІРИНИ КАЛИНЦІВ

2.1. Дитячі твори у творчій та життєвій біграфії Ірини та Ігоря Калинців

У творчому доробку І. Калинця особливе місце займають твори для дітей. У 1991 році у видавництві «Веселка» вийшла поетична збірка «Дивосвіт, або Книжечка для Дзвінки». Дзвінка – це ім'я коханої видатного карпатського ватажка опришків Олекси Довбуша, пам'ять якого й досі вшановують на Західній Україні. Також ім'ям Дзвінка, Звенислава Ігор Калинець назвав свою доньку.

Протягом довгих років батько з донькою не могли спілкуватися: Ігор Калинець відбував заслання. Усе це від любові до своєї донечки, про що ми дізнаємося з розповіді самого Ігоря Калинця: «У таборі на Північному Уралі, де я опинився в 1973 році, я знову взявся до писання. І не тільки для себе (для дорослих), але й для дітей. Моя дочка закінчувала саме другу класу. І мені (з туги також) хотілося щось і від себе вкласти в душу маленької школярки. Хотілося й собі бути причетним до її виховання, до формування і світогляду, і смаків» [3, с.7].

Найперше були вірші про явища природи, про все прекрасне, що є навколо нас, хотілося, щоб донька подивилася на світ з подивуванням. Тому і названо було цей перший цикл «Дивосвіт, або Книжечка для Дзвінки». Так-от, для доньки Дзвінки з далекого заслання він писав листи, у яких була і казочка на ніч, і віршик, і казкова оповідка. Так почалася нова сторінка в творчій біографії поета: дитяча. Одна за одною виходять його книжки для дітей: „Про дівчинку і квіти”, „Пан Ніхто”, „Дурні казки” „Таке собі та Інше”, „Казки зі Львова”.

Ігор Калинець – справжній казкар, він у звичайних речах бачить незвичайне. Адже не кожен може побачити на дні старої карафи невидимого для інших Цюня, у млинку для мелення кави – велику любительку цього напою Дзуськи, у бронзовій ступці для перцю – Дриська... А в телефонних апаратах пана Ігоря вже давно замешкали чарівна фона Ле і шляхетний фон Те. Вам доводилося чути як риплять старі завіси або дверні замки, які прослужили багато років? І що вам хотілося зробити в такому випадку? Правильно, змастити їх оливою, щоб вони не скрипіли. Один з героїв казок Ігоря Калинця Скрипцьо каже: «Мені страшенно не подобається, коли дверні замки і завіси закапують оливою, аби вони не скрипіли. Для мене цей скрип і скрегіт – найкраща музика в світі» (2, с.16). Саме з казок Ігоря Калинця ми дізнаємось, що в старих заржавілих замках і завісах також живуть дивні істоти – Скрегітка, Рипуньо, Скімлюх, у яких є свої бажання, звички, уподобання і які мають право на існування хоча б в уяві казкаря.

Закоханий пекар, в руках якого оживають спечені з тіста жайворонки, вуличний музикант, який зачаровує перехожих чарівними мелодіями, мудрий ворон Крак, що розповідає маленькій Данці про давні часи, здається, живуть поряд з нами, десь недалечко, і є частинкою нас самих. Добрі, чарівні фантастичні, філософські – такими є казки Ігоря Калинця і кожен з нас може віднайти в них щось близьке нашим відчуттям і потаємним мріям.

У поезії «Писанки» поет змальовує образ найдорожчої для кожного людини — мами. А в першій книжечці для Дзвінки — «Дивосвіт» — автор оживлює образи Стежечки, Блискавки, Веселки, Диму тощо, примушуючи читача замилюватись красою природи і пробудити любов до неї.

У 2020 році у видавництві «Апріорі» вийшла збірка «Ігор Калинець – дітям», до якої увійшли кращі вірші письменника, написані для дитячої аудиторії в різні часи. Збірку поет присвятив своєму маленькому

правнукові Теодорові, який із онукою Ганною мешкає у Швеції.

«Я ніяк не встигаю з книжечкою для Тебе. А Ти з кожним роком усе віддаляєшся і віддаляєшся. Ще день – і, можливо буде запізно. Для порятунку прикликаю той час, коли ти була першокласницею і склала свого першого (чи єдиного?) вірша. «Дивний світ прийшов до нас» - записала Ти до учнівського зошита, коли видиво вечорового сонця серед химерних хмар над містом відкрилося не тільки очам», - згадує Ігор Калинець у передмові до своєї книжки «Ігор Калинець – дітям» (3, с.7). ,

Маленькій Звениславі надходили листи з казками не тільки від батька. Мама Ірина Калинець також виливала свою тугу за донькою на папері, бо не мала змоги пригорнути маленьку донечку, розповісти казку на ніч.

Читаючи «Казки іграшкового телефону», відкриваєш для себе дивовижний світ дитинства. Казки Ірини Калинець дарують світло і радість, вони сучасні, українські, з вдалими, зрозумілими для дітей вкрапленнями фактів історії, з розповідями про традиції українського народу. Це зустріч з місячним хлопчиком, Святим Миколаєм, Пімбо-Бімбо, янголятками, а ще письменниця написала сценарій Вертепу. дитячі казки («Лелека і Чорна Хмара», «Пімбо-Бімбо», «Як Івасик малював»).

Перша книжка казок для дітей «Лелека і синя Хмара» вийшла у 1993 році у видавництві «Веселка». Її казки друкувалися також у дитячому часописі «Світ дитини» «Зернятко», в газеті «Діти Марії» та ін.

«Пімбо-Бімбо» - казка про маленького лісового гномика, який наважився прийти до Львова. Тут він зустрівся зі своїм ровесником Петрусем, і разом вони пережили різні пригоди. Коли гномика забрали злі люди, Петрусь зробив усе можливе, аби врятувати свого лісового приятеля.

У дитячих творах Ігоря та Ірини Калинців вибір власних назв постає надзвичайно важливим інструментом структурування дійсності.

Літературні оніми належать до універсальних категорій художнього тексту, сприяють реалізації авторської концепції світосприйняття, оскільки вони, крім номінування, дидактичної та пізнавальної функцій, наповнюють твір образним змістом.

2.2. Структурно-семантичні особливості літературно-художніх антропонімів у дитячих творах Ігоря та Ірини Калинців

Літературно-художня антропонімія – це особливий об'єкт дослідження, у якому розкривається потенція, закладена в антропонімах, актуалізуються й інтуїтивно сприймаються носіями мови асоціативні зв'язки й периферійні значення всередині тексту [18]. Літературні антропоніми сприяють побудові композиції твору, реалізації всіх властивостей художнього тексту.

Т. Крупеньова вважає, що «антропонімна система художнього тексту – це єдине ціле, внутрішньо організована сукупність способів і моделей, які ідентифікують особистість у громаді, специфічна для певної території, конкретної соціально-історичної епохи або народу. Система власних іменувань особи представляє собою не лише антропоодиночці, об'єднані в парадигми й категорії – особові імена, патроніми, прізвища, андроніми тощо, а й синтагматичні поєднання антропонімичних лексем у дво-, три-, багатолексемні найменування» [39, с. 119].

О.Горбач слушно зауважує, що «антропонімія художнього тексту відіграє важливу роль у розумінні та сприйманні ідіостилю, історико-філософського й соціально-культурного змісту як окремого твору, так і всієї творчої спадщини письменника. Виявлення особливостей авторського ВІ, системний та глибокий аналіз антропонімікону художнього тексту сприяють розумінню прихованих смислів» [18].

Варто зазначити, що антропонімний простір літературного тексту характеризується системністю й підпорядкований таким критеріям, як цілісність, структурність, взаємозалежність від середовища, ієрархічність, множинність. Особливістю антропонімної системи є її здатність бути моделлю художнього світу твору, оскільки імена певним чином вказують на координати місця й часу та відтворюють інформацію про автора й твір загалом.

Літературно-художній антропонім має сигніфікативний зміст, оскільки як вважає О. Горенко, «співвідноситься з певним героєм, персонажем, образом. Він уже задалегідь має метафоричне, іронічне, символічне, алегоричне, міфологічне, ігрове навантаження, тобто значення, яке проявляється в художньому просторі» [21, с. 9].

«Літературно-художні антропоніми є важливим стилістичним засобом, що засвідчує суб'єктивне, авторське сприйняття навколишнього світу. Попри очевидний динамізм сучасного українського літературного антропонімікону, простежується прагнення митців творити сучасні літературно-художні антропоніми більш правдивими, естетично довершеними та інтелектуально місткими» [14, с. 3].

Л. Белей слушно зазначає: «надзвичайно широка палітра онімічних значень, які здатні виражати літературно-художні антропоніми, твориться здебільшого за допомогою одиниць базових рівнів мови. Протиставлення різних варіантів літературно-художніх антропонімів, або літературно-художніх антропонімів і реальних антропонімів на фонетичному, морфологічному, словотвірному, лексичному та синтаксичному рівнях української мови виступає головним інтралінгвальним чинником, що забезпечує широкі функціонально-стилістичні можливості власних назв персонажів» [2, с. 23].

Погоджуємось із думкою Л. Кричун, що «робота письменника над антропонімним матеріалом передбачає добір власних назв із реального антропонімікону або створення нових онімів на основі існуючих у мові

моделей і суспільних традицій. Антропонімна лексика створює історичне, культурне, побутове тло текстових ситуацій» [36, с. 3].

У текстах художніх, у тому числі дитячих, творів літературно-художній антропони є «важливим чинником, тому що письменники добирають іменування своїм персонажам, визначивши наперед їх соціальний статус, сімейний стан, національність, вік, особливості характеру, зовнішності, ставлення автора тощо. Імена не просто називають персонажа, виконуючи при цьому номінативну функцію, але своєю структурою й нашаруванням значень уводять героя в соціальне середовище художнього тексту. Використання певних форм антропонімів різними героями щодо однієї особи характеризують їх соціальний зв'язок і роль» [18].

У дитячих творах Ігор та Ірина Калинці вибудовують художньообразну систему з урахуванням вікових психологічних особливостей читацької аудиторії, зокрема мовленнєвих інтересів дітей молодшого шкільного віку. Найбільш актуальними з-поміж них виявляються потреба у словотворчості і загострений інтерес до власних назв.

У дитини сприймання слова передусе його осмисленню. «Виявляється це в загостреному інтересі до структури слова, до його звукової оболонки. Зі структури слова діти намагаються вивести інформацію про предмет, складниками слова мотивують його значення. Або ж нерідко творять власну форму слова, на їхню думку, більш вдалу для називання» [45, с.347].

Дитина сприймає слово не як готовий знак, а як образ, який твориться і наповнюється змістом у реальному вимірі, і тому намагається розкласти дитина сприймає слово не як готовий знак, а як образ, який твориться і наповнюється змістом у реальному вимірі, і тому намагається розкласти його на мотивовані, зрозумілі їй частини. Поступово цей процес перетворюється з процесу розуміння самого слова, його суті на

пізнання навколишнього світу за допомогою слова. Розширюючи обсяг інформації у процесі індивідуального розвитку, дитина вчиться узагальнювати, абстрагувати. Прагнення словотворчості залишається актуальним для всього періоду молодшого шкільного віку. Саме цю особливість враховують Ірина та Ігор Калинці.

Ще однією особливістю мовленнєвого становлення дитини є інтерес до власних назв. Будь-яка назва сприймається в ранньому дитячому віці як назва одиничного предмета, тобто власна назва. За допомогою слова дитина виділяє суттєві ознаки певного предмета. Власне, тому ономастична насиченість тексту є стилістичною особливістю більшості творів дитячої літератури загалом і дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців зокрема.

Літературно-художні антропоніми в текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців неоднакові за структурою, семантикою та емоційним навантаженням. Усі зафіксовані оніми ділимо на однослівні, двослівні, трислівні. Однослівні літературно-художні антропоніми репрезентовані такими моделями:

- 1) власне ім'я персонажа» (яке має різні варіанти): *Славко* (6, «Славко тітки Марти, або Цар чи Злодій»; с. 163)¹¹, *Звенислава* (4, с.45), *Грицько* (6, «Місячний хлопчик», с.33);

Виокремлюємо такі квалітативні форми вживання неофіційного імені:

– демінутиви – імена зі зменшувально-пестливим відтінком значення:

- чоловічі демінутиви для ноїмнації хлопчиків: *Давидко* (6, «Дерев'яний столик»; с. 145), *Петрусь* (6, «Місячний хлопчик»; с.27), *Грицько* (6, «Місячний хлопчик»; с.27) *Якимко* (6, «Місячний хлопчик»; с.27), *Останко* (7, «Буцайлик», с.24), *Ігорчик* (7, с.134);

¹¹ Тут і далі в круглих дужках подаємо покликання на список джерел ілюстративного матеріалу.

жіночі демінутиви для номінації дівчаток: *Оленка* (6, «Оленчин Столик»; с. 53), *Давидко* (6, «Дерев'яний столик»; с. 145), *Ганнуся* (6, «Солом'яна Лялька»; с. 86), *Яринка* (3, «Ярило»; с. 22), *Данка* (1, с. 13), *Богданка* (1, с. 13), *Богдася* (1, с. 13), *Бодюня* (1, с. 13), *Даночка* (1, с. 13), *Дасечка* (1, с. 13), *Даня* (1, с. 13) *Богданка* (1, с. 13), *Маринка* (6, «Місячний хлопчик»; с.27), *Дзвінонька* (7, с.130);

– гіпокористики – імена зі скороченою формою основи або ті, що втратили одну основу складної форми: *Оля* (2, с. 24);

2) „прізвище або прізвисько”:

- Реальні прізвища реалтєвих людей: *Шевченко* (7, с.125), *Івасюк* (1, 13).

- Вигадані прізвища та прізвиська – авторські неологізми *Пімбо-Бімбо* (6, «Пімбо-Бімбо»; с. 101), *Наколінігончик* (3, «Сімейка»; с. 37), *Нароверігнатик* (3, «Сімейка»; с. 37); *Похатікручуся* (3, «Сімейка»; с. 37), *Пішкиобійдусь* (12, с. 341) (3, «Сімейка»; с. 37);

3) патроніми:

У казці Ігоря Калинця «Парасольцьо та інші» зі збірки «Дурні казки» фіксуємо цілий арсенал патронімів, утворених за допомогою пейоративних суфіксів: *Парасольцівна* (2, с. 32) (від *Парасолець*), *Парасольманівна* (2, с. 32) (від *Парасольман*), *Парасольниківна* (2, с. 32) (від *Парасольник*), *Парасолюхівна* (2, с. 32) (від *Парасолюх*), *Парасольозмоківна* (2, с. 32) (від *Парасольозмок*), вжиті для гумористичного ефекту.

Система однослівних літературно-художніх антропонімів досліджуваних текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців неоднорідна, її складниками є найменування, які відповідають реальному антропонімікону (*Богдана* (1, с. 13), *Братенко* (1, с. 62) тощо), і авторські

неологізми (*Дзуська* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Дзусько* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Дрисько* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Скрицьо* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Цюньо* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Скімлюх* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *О-ля-ля* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *Рипуньо* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5) та ін.

До того ж Калинці послуговуються варіантами офіційних імен. Це спостерігаємо в повісті Ігоря Калинця «Данка і Крак»: *Богдана – Данка, Богданка, Богдася, Бодюня, Даночка, Дасечка, Даня, Богданка* (1, с. 13) та інших творах: *Звенислава* (4 с.45) – *Дзвінка* (3, «Новорічна з ведмедиком»; с. 38; 4 «Зірка»; 24).

В аналізованих дитячих текстах надається перевага неофіційним іменам.

З-поміж однослівних іменувань у літературно-художній антропонімії текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців значне місце посідають імена-демінітиви, які виявляють не лише авторську позицію до поіменованого образу, а й у контексті можуть набувати різних конотацій. Найменування цього типу часто вживаються в спілкуванні членів однієї сім'ї та родини: *Був собі хлопчик – Наколіногончик, на коліні – на коні – ма-ми-нім. Був у нього братик – Нароверігнатик. Сам жене, сам жене – а мене?* (3, «Сімейка»; с. 37).

Однослівні ЛХА в аналізованих дитячих творах є семантично-прозорими й не лише виражають авторське й читацьке ставлення до персонажа, а й є засобом розкриття його внутрішніх інтенцій: *хлопчик Наколінігончик* (3, «Сімейка»; с. 37), *братик Нароверігнатик* (3, «Сімейка»; с. 37); *бабуся Похатікручуся* (3, «Сімейка»; с. 37), *дідусь Пішкиобійдуся* (12, с. 341) (3, «Сімейка»; с. 37).

У кожному творі власне імя отримує багато додаткових смислових відтінків, воно має різні й численні асоціації й відтінки значень. Цей дотекстовий потенціал складається як із культурних ремінісценцій

(міфологія, фольклор, попередні твори тощо), так і з семантики, яку має ім'я в мові (етимологія, звукові асоціації). Двослівна антропомодель у досліджуваних творах представлена моделями:

– «ім'я + по батькові»: *Іван Петрович* (6, «Пімбо-Бімбо»; с. 133), *Галина Іванівна* (7, «Це не казка про дарунок Святого Миколая» с. 157);

– «ім'я + прізвище (або модифікація прізвища)»: *Микола Заколотенко* (17, с. 75), *Олекса Біда* (12, с. 106), *Марта Циркуль* (4, с. 186), *Оксана Опенько* (4, с. 171), *Петро Відірвувухо* (4, с. 113), *Іван Малкович* (7, «Абетка, с.32), *Володимир Івасюк*, *Микола Івасюк* («Данка і Крак», с.14);

– «ім'я + прізвище (або модифікація прізвища)»: *Скрегітка Шкрибляків* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 17);

– «ім'я-демінутив (пейоратив) + прізвищева номінація-характеристика»: *Калинова Звенислава* (3, «Сопілка»; с. 27), *Солом'яна Лялька* (6, «Солом'яна Лялька»; с. 86);

– «ім'я-демінутив (пейоратив) + порядковий числівник як номінативний компонент»: *Соляник Перший* (2, «Соляник та інші», с. 35), *Соляник Другий* (2, «Соляник та інші», с. 35);

– «ім'я, що перейшло з назви титулу, посади + прізвище»: *Князь Горбенко* (6, «Місячний хлопчик», с.39), *Шах Мурах* (6, «Місячний хлопчик», с.39):

– андронім + ім'я: *Бісквітна Баба* (7, «Бісквітна Баба зі Львова», с.47).

Варто зазначити, що в українських художніх текстах, у тому числі дитячих, антропоформула „ім'я + по батькові” є переважно соціально маркованою. Власним ім'ям та по батькові, переважно іменуються представники середнього та старшого покоління або ті персонажі, посада яких вимагає такого іменування: *Іван Петрович – Сергійків дід* (6, «Пімбо-Бімбо»; с. 133); *Інтернатівські хлопчачики, які виростили без*

материнської та батьківської опіки, із зацікавленням слухали розповіді виховательки *Галини Іванівни* про Святого Миколая, а потім обговорювали їх (7, «Це не казка про дарунок Святого Миколая», с. 157).

Підсилює фольклорний колорит уживання двочленної формули «патронім + ім'я», до того ж притаманної для народного іменника: *Скрегітка Шкрибляків* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 17).

У творах Ігоря та Ірини Калинців зафіксовано також онімно-апелятивні номінації, які відповідають таким моделям:

- «означення члена родини + ім'я або прізвище» (до того ж, загальне слово має свої зменшено-пестливі, діалектні, розмовні варіанти): *тітка Марта* (6, «Славко тітки Марти, або Цар чи Злодій»; с. 163), *бабуся Гася* (6, «Казки бабусі Гасі»; с. 62), *дядечко Карло* (6, «Деревяний коник»; с. 57); *похресниця Богданка* (1, с. 5), *братик Нароверігнатик* (3, «Сімейка»; с. 37); *бабуся Похатікручуся* (3, «Сімейка»; с. 37), *дідусь Пішкиобійдусь* (12, с. 341) (3, «Сімейка»; с. 37);

– «назва професії, посади + ім'я або прізвище, або по батькові»: *майстер Борис* (6, «Лелека і Чорна Хмара»; с. 61);

– «шаноблива форма звертання + ім'я або прізвище, або ім'я-криптонім»: пан *Юрко* (6, «Це не казка про дарунок Святого Миколая»; с. 162), пан *Вергун* (3, «Вергун і Пампушка»; с. 79), пані *Пампушка* (3, «Вергун і Пампушка»; с. 79), сер *Бісквіт* (7, «Бісквітна баба зі Львова», с.47), фон *Цвібак* (7, «Бісквітна баба зі Львова», с.47);

– «титул + ім'я або прізвище, або ім'я-криптонім»: *фон Те* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *фон Ле* (2, «Як намалювати Виглядька», с. 5), *принцеса Безе* (3 «Принцеса Безе»; с.81).

– Шаноблива форма звертання + андронім (назва жінки за чоловіком): пані *Пундикова* (7, «Марципани і Пундики», с. 35), пані *Марципани* (7, «Марципани і Пундики», с. 35).

Проаналізований матеріал показав, що найбільшу кількість антропонічного доробку Ігоря та Ірини Калинців становлять однослівні

найменування – 83%, середня кількість двослівних найменувань – 27%. Усі вони є стилістично маркованими і засобами авторської характеристики. Важливим показником антропонімікону дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців є послуговування різними варіантами кожної із визначених антропосполук, що увиразнює літературний образ, розширює характеристичні можливості оніма.

2.3. Стилістичні особливості літературно-художніх антропонімів

«Українська літературно-художня антропонімія – це автономна онімна підсистема, якій притаманні такі ознаки: „свій” об’єкт номінації, вторинність, специфічна детермінованість та особлива стилістична навантаженість» [6, с. 8].

«Літературно-художній антропонім, як і будь-яка власна назва у літературно-художньому тексті, прагне вийти за межі вживання, яке йому притаманне, й значно розширити сферу впливу. Це виражається насамперед у символізації оніма, що розуміється як утілення певних особливостей персонажа й ширше за визначену ідею. Перехід від власної назви до імені-символу, зазвичай, здійснюється в самому тексті» [72, с. 222].

Власне ім’я є вмотивованим, воно «відбиває авторський задум і тісно пов’язане із ідеєю твору, за межі якого воно обов’язково виходить, по-новому апелюючи до все нових і нових генерацій читачів. У художньому просторі, щільно насиченому власними іменами різного ґатунку (тобто, з різними семантичними кодами), спостерігається потужний процес творення нових семіотичних моделей» [25, с. 9].

Аналізуючи власні імена в текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців за стилістичними функціями, зважаємо на виокремлення Л. Белеєм первинних літературно-художніх антропонімів – авторські

новотвори, вторинних літературно-художніх антропонімів – план вираження яких запозичений з реального антропонімікону, терціальних літературно-художніх антропонімів, запозичених з більш ранніх фольклорних чи літературно-художніх текстів [3, с. 9].

Антропонімні номінації досліджуваних текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців виконують різні стилістичні функції. Насамперед виокремлюємо стилістично-нейтральні літературно-художні антропоніми:

а) власні імена: *Богдана* (1, с. 13), *Звенислава* (4 с.45) (3, «Новорічна з ведмедиком»; с. 38; 4 «Зірка»; 24).

б) імена та по батькові: *Іван Петрович* (6, «Пімбо-Бімбо»; с. 101), *Галина Іванівна* (7, «Це не казка про дарунок Святого Миколая», с. 157) та ін.

З-поміж стилістично забарвлених літературно-художніх антропонімів виділяємо характеристичні антропоніми з негативною оцінкою: *Рубайліс* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Нищисвіт* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96) та ін.

Вважаємо, що головне місце в онімному просторі дитячих текстів належить стилістично-маркованим літературно-художнім антропонімам. Вони «яскраво характеризують головних та другорядних персонажів, дають можливість скласти уявлення про них, передають риси характеру, вдачі, змальовують деталі портрету» [23, с. 25].

Переважно оцінювально-характеризувальну потенцію мають промовисті прізвища персонажів дитячих текстів: *Валь-Паль* (6, «Місячний хлопчик»; с. 32), *Курумба-Турумба* (6, «Місячний хлопчик»; с. 32).

У доборі й створенні лаконічних прізвищ-характеристик виявилася індивідуально-авторська винахідливість, письменницький талант. Наприклад, характеризувальність може бути закладеною в одночленному ЛХА-імені персонажа: *Лежебока* (6, «Святий Миколай»; с. 21); двочленному ВІ: *Валь-Паль* (6, «Місячний хлопчик»; с. 32) та ін.

У текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців віднаходимо прізвища, які складаються з двох або більше основ (асоціація з козацькими прізвищами): *Рубайліс* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Нищисвіт* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Парасольозмок*.

Літературно-художні антропоніми в дитячих творах Ігоря та Ірини Калинців є стилістично маркованими й емоційно навантаженими та характеризують персонажа за характерною ознакою поведінки – *Рубайліс* – той, хто рубає ліс (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Нищисвіт* – негативний персонаж, який нищить світ (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Валь-Паль* (6, «Місячний хлопчик»; с. 32), *Наколінігопчик* – хлопчик, який дуже люпив, щоб його «гопали» на коліні (3, «Сімейка»; с. 37), *Нароверігнатик* – персонаж-хлопчик, який гнав на ровері (велосипеді) (3, «Сімейка»; с. 37); *Похатікручуся* – бабуся, яка весь час крутиться по хаті і щось робить корисне для своїх дітей та онуків (3, «Сімейка»; с. 37), *Пішкиобійдусь* – дідусь, який вважає, що найкращий спосіб зберегти здоров'я тия фізичну силу – ходити пішки (12, с. 341) (3, «Сімейка»; с. 37).

Цікаво, що деякі номінації викликають асоціації до реальних імен. Наприклад, частина антропоніма *Нароверігнатик* співзвучна з демінутивним іменем *Гнатик*, що допомагає дитині таку номінацію сприймати як реалістичну.

У повісті Ігоря Калинця «Данка і Крак» фіксуємо цілі ряди демінутивних варіантів власних імен:

-Твоє повне ім'я – *Данута*?

-Та ні, відповіла Данка, - моє повне ім'я *Богдана*...

- Гарне ім'я. Від нього можна утворювати багато різних форм: *Богданка, Богданочка, Богдася, Бодюня, Данка, Даночка, Дасечка, Даня*...

- Я це знаю, - відповіла Данка. – Татко мене кличе *Даночка*, мамуся – *Дануся*. А бабуся – просто *Данка*, і це мені найбільше подобається, бо я

вже не така маленька, аби мені сюсюкали» (1, «Данка і Крак», с.13).

Опираючись на словотвірні принципи, виокремлюємо такі способи словотворення, за допомогою яких автори створюють «онімну гру» в аналізованих текстах:

а) суфіксальний (творення антропонімів шляхом додавання до твірної основи різних суфіксів – демінутивних, пейоративних, патронімних тощо): *Крижинко* (6, «Гість із крижаного краю», с. 39), *Скрипцьо* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 21), *Скімлюх* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 21), *Скрегітка* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 21), *Рипуньо* (3, «Скрипцьо та інші»; с. 21), *Парасолець* (2, с. 32), *Парасольник* (2, с. 32), *Парасолюх* (2, с. 32).;

б) складання двох або більше основ: *Валь-Паль* (6, «Місячний хлопчик»; с. 32), *Оле-Оль* (6, «Місячний хлопчик»; с. 39), *Парасольозмок* (2, с. 32).

Аналізований матеріал дав можливість виокремити змішані способи творення онімів, як-от:

в) зрощеннево-суфіксальний: *Нароверігнатик* (3, «Сімейка»; с. 37); *Похатікручуся* (3, «Сімейка»; с. 37); *Наколінігончик* (3, «Сімейка»; с. 37);

г) лексико-синтаксичний: *Пішкиобійдуся* (12, с. 341) (3, «Сімейка»; с. 37), *Рубайліс* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96), *Нищисвіт* (6, «Солом'яна лялька»; с. 96),

Мофолого-синтаксичним способом від вигука утворене ім'я *Оля-ля* (2 «Оля-ля-ля та інші», с.22).

За допомогою суфіксації Ігор Калинець створив цілі ряди антропонімів із коренем *парасоль-*, додаючи відповідні прізвищеві, патронімні чи андронімні суфікси.

Номінації типу прізвища утворено за допомогою суфіксів:

-ів: *Парасолів,*

-енк(о): *Парасольченко, Парасоленко.*

- **евич**: *Парасолевич.*

- **ак**: *Парасоляк,*

- **ан**: *Парасолян*

- **ух**: *Парасолюх*

- **ець**: *Парасолець*

- **ськ(ий)**: *Парасольський*

- **ар**: *Парасоляр*

- **ник**: *Парасольник*

- **й**(давався до демінутивної основи Парасолько): *Парасольцьо* – за аналогією до пестливих чоловічих імен Васильцьо, Ромцьо, Іванцьо.

Прізвище Парасольман утворено за аналогією до єврейських прізвищ Гоотесман, Мендельман та ін.

У цьому ж творі зафіксовано й андроніми на:

- **к(а)**: *Парасолярка, Парасолячка, Парасолевичка, Парасольничка, Парасольчучка, Парасольозмочка;*

- **ськ(а)**: *Парасольська;*

- **ова, -ева**: *Парасольцева, Парасольманова, Парасолева, Парасольникова, Парасолянова.*

Для найменування дочок за батьком І.Калинець використовував типовий патронімний суфікс **-івн(а)**: *Парасольцівна, Парасолівна, Парасольчуківна, Парасоленківна, Парасолюхівна, Парасолянівна, Парасольозмоківна.*

Ігор Калинець нерідко вводив у канву художніх текстів реальні імена історичних осіб, щоб виховати в дітей національну пам'ять. Наприклад, у повісті «Данка і Крак» старий крук розповідає Данці про гетьмана *Богдана Хмельницького*, художника *Миколу Івасюка*, композитора *Володимира Івасюка*, князя *Лева*, легендарного *Купер'яна*, *Івана Підкову*.

Отже, створені індивідуально-авторські власні імена в текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців різноманітні за структурою, а обігрування антропонімії можливе завдяки різним способам словотворення.

РОЗДІЛ 3

ПЕРИФЕРІЯ ОНІМНОГО ПРОСТОРУ У ТВОРАХ ІГОРЯ ТА ІРИНИ КАЛИНЦІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

Онімний простір у творах для дітей Ігоря та Ірини Калинців – це цілісна, різнорівнева система, центром якої є літературно-художні антропоніми, довкола центру розміщуються периферійні оніми: топоніми, сакроніми, зооніми та ін.

Власні назви в художньому тексті «мають розгалужену значеннєву сферу, створену контекстом, «часто відтворюють більшу кількість ознак, виокремлюючи їх „спеціальні” значення, реалізовані в мовленні, особливо новотвори з авторською семантикою: вони виступають індикатором неповторного стилю письменника-новатора (сприяють розкриттю підтексту творів і авторської концепції)» [14, с. 3-7].

3.1. Заголовки як об'єкт літературної ономастики

Важливим елементом онімного простору дитячих творів Ірини та Ігоря Калинців є заголовки, які акумулюють у собі весь зміст художнього тексту. Заголовки виступають своєрідним посередником між текстом художнього твору та читачем, оскільки напштовують останнього на сприйняття тексту, зацікавлюють його, стимулюють до прочитання твору.

Ю. Карпенко зараховує заголовки творів до власних назв, оскільки вважає їх лексичними одиницями, попри те, що вони можуть виражатися словом, словосполученням чи реченням [31, с. 4].

На думку О.Горбач, заголовки свідчать про завершеність

художнього тексту, вони мають імпліцитну семантику, зреалізовану на різних мовних рівнях (мовностилістичному, мовнологічному, мовнопрагматичному) [19, с.91].

Автори художніх творів прекрасно розуміють, що заголовок може впливати на читача, слугувати тим фактором, який визначатиме, читати твір чи ні. Тому дуже важливо вдало підібрати промовистий заголовок. «Заголовок-слово та заголовок-словосполучення через можливу багатозначність не створюють певного уявлення про зміст тексту. Якщо заголовком є ціле речення, такий заголовок формує стійкішу проєкцію на розгортання сюжету. Натомість заголовок-слово чи заголовок-словосполучення через багатозначність не створюють певного уявлення про зміст тексту.

Проаналізувавши заголовки досліджуваних дитячих текстів, ми дійшли висновку, що Ігор та Ірина Калинці використовують синтаксично різні заголовки, які ділимо на:

1)

аголовки-речення:

- односкладні номінативні: *Святий Миколай* (6, с. 21), *Місячний Хлопчик* (6, с. 27), *Лелека і Чорна Хмара* (6, с. 60), *Королівна* (3, с.24), *Пісенька на закінчення* (3, с.33), *Сімейка* (3, с.37), *Данка і Крак* (1), *Котик* (7, с.6), *Киця* (7, с.7), *Кублик* (7, с.19), *Телятко* (7, с.20), *Булька* (7, с.21), *Кваченя* (7, с.22), *Гультіпаки* (7, с.23), *Буцайлик* (7 с.24), *Фотелі* (7, с.25), *Шланг* (7, 26), *Телефон* (7, с.27), *Кома* (7, с.28), *Опеньки* (7, с.29), *Сімейка* (7, с.30), *Пан Морозовицький* (7, с.31), *Абетка* (7, с.32), *Цукерня* (7, с.33), *Самотня булочка* (7, с.34), *Марципани і Пундики* (7, с.35), *Дві пісеньки про сине* (7, с.102), *Казочка про сльозу* (7, с.95), *Казочка про сім сестер і чорного князенка* (7, с.98) та ін.

- односкладні безособові: *Як намалювати Виглядька* (2, с.5);

- односкладні означено-особові: *Починаємо весну* (7, с.125),

Вчимось гагагілок (7, с.129)

- двоскладні повні: *Як Івасик малював* (3, с.43), *Він гнівається* (4, с. 284) тощо.

В аналізованих текстах найпродуктивнішими витявилися заголовки, виражені односкладними номінативними реченнями. Такі заголовки пропонуємо поділити на підгрупи:

- 1) лексеми на позначення головних персонажів тексту: *Дідусь* (6, с. 172), *Лелека і Чорна Хмара* (6, с. 60), *Панна Клякса* (6, с. 55), *Веселка* (3, с.17), *Королівна* (7, с.86), *Гетьманівна* (7, с.88), *Подолянка* (7, с.87), *Вояк на коні* (7, с.108), *Стрільчик* (7, с.126)
- 2) заголовки-антропніми: *Мамай* (7, с.89), *Кармалюк* (7, с.90), *Либідь* (7, с.84) та ін.
- 3) слова із подвійною семантикою, тобто назви, які можуть бути як найменуванням людини, так й іншої істоти чи явища: *Пімбо-Бімбо* (6, с. 86), *Місячний Хлопчик* (6, с. 27);
- 4) абстрактні поняття: *Мова* (3, с. 46), *Віче* (7, с.137).
- 5) астрономічні назви: *Місяць* (7, с.79), *Сонце* (7, с.80), *Зірка* (7, с.82).
- 6) явища природи: *Блискавка* (с.68), *Грім* (7, с.69), *Вітер* (7,с.66), *Хмари* (7, 67), *Дощик* (7,с.70), *Веселка* (7, с.71), *Туман* (7, с.74), *Роса* (7, с.75), *Дим* (7, с.81).
- 7) назви окремих предметів та об'єктів: *Фотелі* (7, 25), *Телефон* (7, 27), *Шланг* (7, с.26), *Колиска* (7, с.124), *Наш стяг* (7, с.106),
- 8) назви тварин: *Киця* (7, с.6), *Котик* (7, с.7), *Телятко* (7, с.20), *Лев і Ягня* (7, с.110).
- 9) назви будівель, споруд та установ: *Цукерня* (7, с.33),
- 10) лексеми-топоніми: *Старий ринок* (3, с. 90), *Будельниця* (3, с. 92), *Галич* (7, с.85), *Рось* (7, с.84);
- 11) заголовки-геортоніми: *Зелені свята* (7, с.134), *На Івана Купала* (7, с.135), *Квітна неділя* (7, с.128), *Різдво* (7, с.119), *День Матері* (7,

с.131), *День Незалежності* (7, с.136), *1 вересня* (7, с.138), *Свято героїв* (7, с.132) та ін.

12) назви жанрів: *Колискова* (7, с.155), *Гагілка* (7, с.130), *Колядка для більшеньких* (7, с.121), *Пісенька без кінця* (7, с.111), *Пісенька на закінчення* (7, с.101), *Пісенька про повітряну кульку* (7, с.64), *Пісенька про про ще одного гостя* (7, с.63), *Пісенька про зухвалого гостя* (7, с.62), *Пісенька про Джмелика*, *Пісенька про цвіркуня* (7, с.59) та ін.

13) лексеми-вигуки: *О-ля-ля та інші!* (3, с. 119);

14) лексеми-оказіоналізми: *Фуркальце та інші* (3, с. 12), *Скрипцьо та інші* (13, с. 16).

Характеризуючи особливості двоскладних заголовків-речень у текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців, можемо виокремити подвійні заголовки-речення – *Славко тітки Марти, або Цар чи Злодій* (6, с. 163).

Цікаво, що Ірина Калинець в заголовках дитячих текстів використовує слова з дитячого мовлення, наприклад, *Лінобіль* (6, с. 74).

Аналіз заголовків дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців показав, що вони є важливим пластом онімного простору художнього тексту і виконують не лише номінативну, але й акумулятивну функцію.

3.2. Літературно-художні топоніми

Топонімний пласт дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців виконує безпосередню просторово-зображальну функцію.

Як справедливо зазначає Е.Боева, «вимогливий добір топонімів та включення їх у належні контексти робить ці власні назви одним із найважливіших компонентів твору й дієвим художнім засобом. Як і будь-яка лексема, конструкція, топоназви органічно влітаються у словесний потік, де функціонуючи, розкривають свою номінативну природу, зокрема топонімний зміст» [7, с. 8].

Ю. Карпенко пропонує виділяти три шари топонімного значення у художньому тексті: звучання, топонімічне значення та етимологічне значення [28, с. 17-20]. Таке твердження підтримує Т. Можарова, виділяючи стилістично нейтральні та стилістично марковані топоніми. На думку дослідниці, стилістично нейтральні топоніми виконують номінативну функцію, а стилістично марковані топоніми що «реалізують у художньому контексті свої потенційні, приховані семи» [48, с. 184].

Г. Лукаш пропонує всі топоніми поділити спочатку на нейтральні та стилістично забарвлені, а відтак за походженням на реальні, вигадані та реально-зашифровані. Щодо парадигматичної організації топоназв, то дослідниця виділяє назви сіл, містечок, сільських мікротопонімів, назви вулиць, майданів, церков тощо [44, с.8].

Топонімікон текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців різноманітний і неоднорідний. Фіксуємо реально-географічні топоніми й авторські, що їх майстри слова вводять для створення казкової ситуації.

У казці «Місячний хлопчик» Ірини Калинець зі збірки «Казки іграшкового телефону» маленькі читачі мають змогу познайомитися з оригінальними топонімами: *Горобине князівство* (6, «Місячний хлопчик», с.36), *Держава Кото-Кіцерія* (6, «Місячний хлопчик», с.36), *Об'єднані Емірати Мурашинії* (6, «Місячний хлопчик», с.36), *Собакландія Об'єднані Емірати Мурашинії* (6, «Місячний хлопчик», с.36), *Чорне Кольорівство* (6, «Пімбо-Бімбо», с.136). В останньому прикладі Ірина Калинець майстерно обіграє слова *королівство* - *кольорівство*, уводячи цю мовну гру в політичний підтекст:

«ЧеКа – це що? – запита Пімбо-Бімбо удома, коли всі заспоїлися.

-

х, це страшна банда, зітхнула бабуся.

-

е абревіатура назви..хотів пояснити тато, але гномик випередив його:

-

вже знаю, знаю! Це Чорне Кольорівство!» (6, «Пімбо-Бімбо», с.136)

У процесі ономасторчості обігруються різноманітні назви, що виникають при „накладанні” різних культур та уявлень, які виявляються не лише у вчинках героїв, а й у мові, як-от: *Об'єднані Арабські Емірати – Об'єднані Емірати Мурашинії*.

Ігор та Ірина Калинці доцільно вплітають у тексти дитячих творів реальну топонімію, найчастіше пов'язану з рідним містом письменників – Львовом. Зафіксовано такі топоніми:

- ойконіми – назви міст і сіл: *Львів (1, с.68), Київ (1, с. 121)Звенигород (7, с.130).*
- ороніми – назви гір, пагорбів, підвищень: *Звенигора (7, с.130), Високий замок (1, с.69), Святоюрська гора (1, с.70).*
- хороніми: *Туреччина (1, с.63), Запорізька Січ (1, с.69), Україна (1, с.66), Буковина (1, с.18), Волинь (1, с.18), Галичина (1, с.20), Австрія (1, с.19), Європа (1, с. 79).*
- урбаноніми – власні назви вулиць, площ, скверів, парків, окремих бідинків, пам'ятників: *вулиця Підзамче (2, с.21), площа Ринок (2, с.16), вулиця Вірменська (2, с.19), вулиця Руська (2, с.18), вулиця Галицька (1, с.117), Замарстинів (2, с.21), вулиця Фредра (1, с.121), проспект Свободи (7, с.137), парк імнені Івана Франка (1, с.116), Шевченківський гай (1, с.116), Митрополичі Палати (1, с.116), Ратуша (1, с.117), Старий Ринок (1, с.118), пам'ятник Іванові Підкові (1, с.116), пам'ятник Тарасові Шевченку (1, с.116).*
- гідроніми – назви водних об'єктів: *Полтва (1, с.67), Чорне море (1, с.69), Дніпро (1, с.69);*

Калинці звертаються до реальної топографії з метою актуалізації географічного простору, наданню тексту відповідної експресії та чіткому окресленню художнього простору. «Топонімічні назви

набувають рис концептів національного характеру й виступають обов'язковими компонентами входження читача в мікросвіт художнього тексту» [7, с. 14].

Устами крука Крака з повісті «Данка і Крак» Ігор Калинець висловлює свою любов до давнього рідного міста: *«А знаєш, Данко, оцей Львів мені чомусь миліший, Більше простору і спокою»* (1, с.70).

Крім того, Ігор Калинець як справжній поборник справедливості не може обійти в дитячих творах зовсім недитячі теми. Так, у повісті «Данка і Крак», описуючи вулицю Фредра, маленька дівчинка розповідає своєму другові круку Краку про несумісність розташування таблиці місця вбивства Ігоря Білозора на будівлі кав'ярні: *«На вулиці Фредра ми подивилися на таблицю художникові Миколі Івасюку, на проспекті Шевченка проминали місце, де вбили композитора Білозора, того, який написав «Мамину світлицю». Отут на будинку великий терновий вінок із заліза, а в ньому світлина композитора. А в тій червоній буді, де почали його вбивати, люди сидять за столиком і грає музика. Татко каже, що багато львів'ян зверталися до голови міста, і того, що був, і того, що тепер є, що не пасує дерев'яна кав'ярня і червоні намети на цьому місці. Але голови міста відповідають, що пані-власниця має більшу силу, аніж усе місто. Я цього не розумію. Напевно, треба бути дорослим, аби це збагнути»* (1, с.121).

Спостерігаємо також, як у поетичних текстах Ігор Калинець обіграє спільнокореневі топоніми. Наприклад, у «Гагілці» читаємо:

Гей, на горі Звенигорі

Білий город Звенигород («Гагілка», 7, с.130).

Усього зафіксовано 28 топонімів, з них 22 назви взято з реальної антропонімії, а 6 є авторськими неологізмами. З-поміж топонімів, взятих з реального ономастикону, переважають хороніми та урбаноніми (по 7 власних назв), відтак ідуть ороніми та гідроніми (по 3 оніми), і лише 2 ойконіми .

Отже, топонімний пласт текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців є виражальним компонентом їх сюжетно-образної структури й відтворює ставлення авторів до персонажів своїх творів. Майстри слова продуктивно послуговуються загальноживаними й авторськими топонімними одиницями для глибокого увиразнення художнього полотна.

3.3. Літературно-художні сакроніми

У текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців в онімному просторі значне місце займають *сакроніми*.

Варто зазначити, що в українській ономастиці немає одностайності щодо номінування цього виду онімів: термін *культові геортоніми* функціонує паралельно з термінами *конфесійні* (Ю. Браїлко), *православні геортоніми* (О. Андрєєва) чи то просто *сакроніми* (О. Белей) або *релігійніми* (Ю. Михайлов).

Одним із перших сакроніми досліджував Михайло Лесів у працях «Назви великих християнських празників в українській мові та в християнській традиційній культурі» (2000) та «Власні назви святих у поезії Т. Шевченка» (1989) [41].

Такі сакроніми, як *теонім* (власна назва божества), *агіонім* (ім'я святого), *еклезіонім* (власна назва місця обряду, моління) Д.Бучко та Н.Ткачова вносять до «Словника української ономастичної термінології» [12].

О.Белей у науковій статті «Місце українських сакронімів у національній онімійній системі» усі сакроніми ділить на кілька груп:

- теоніми (власні назви Бога),
- агіоніми (назви святих або беатифікованих діячів церкви),
- ангелоніми (назви ангелів, архангелів),
- еклезіоніми (власні назви сакральних місць моління),

- фестіонвми (власні назви релігійних свят та інші дати релігійного календаря) [5].

Відповідно до цієї класифікації у текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців виокремлюємо такі сакронімні класи:

1) Теоніми: *Бог* (1, с.41), *Христос* (6, «У Різдвяну ніч, с.174), *Ісусик* (7, «Втеча до Єгипту», с.123);

2) Агіоніми: *Матір Божя* (6, «У Різдвяну ніч», с.174), *Мати Божя* (3, «День матері», с.48), *Діва Пречиста* (3, «Пісенька про мадонну у Львові», с.56), *Миколай-Отець* (3, «Антипко», с.53), *Святий Миколай Мерликійський* (3, «Святий Миколай», с.54), *Святий Миколай* (6, с. 21), *Святий Юрій* (1, с.101), *Святий Онуфрій* (1, с.24), *Святий Микола* (1, с.24), *Святий Юра* (1, с.24);

3) Ангелоніми: *Мале Янголятко* (6, «Вечір з Янголятком», с.180), *Великий Янгол* (6, «Вечір з Янголятком», с.180);

4) Еклезіоніми: *собор Юра* (1, с.18), *церква Юра* (13), *церква Святої Євхаристії* (1, с.120), *храм Івана Хрестителя* (1, с.118), *церква святого Миколая* (1, с.118), ;

5) Фестіоніми: : *Свята вечеря* (6, «У Різдвяну ніч, с.174), *Різдво* (6, «У Різдвяну ніч», с.174), *Квітна неділя* (3, «Квітна неділя», с.47), *Зелені свята* (7, «Зелені свята», с.134), *На Івана Купала* (7, «На Івана Купала», с.135).

Усього зафіксовано 25 сакронімів, зокрема 3 теоніми, 10 агіонімів, 2 ангелоніми, 5 еклезіонімів, 5 фестіонімів.

3.4. Літературно-художні зооніми, космоніми, бібліоніми

Зоонімний простір текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців є також важливим, оскільки нерідко персонажі-тварини виступають друзями персонажа-дитини, помічниками, порадиниками. У

художньому тексті ім'я тварини використовується не для маніпулювання твариною (підкликання, дресирування), а для створення художнього образу, ознайомлення з ним читача, тощо [20].

На думку Я. Шебештян усі зооніми за структурою можна поділити на три групи: за структурними особливостями виділяє такі «групи літературно-художніх зоонімів: 1) структурно однослівні (елементарні) літературно-художні зооніми, які становлять ядро українського літературно-художнього зоонімікону, характеризуються максимальною наближеністю до кличок (зв'язок з традиційним ономастикомом) і є способом досягнення компресії та виразності мовлення; 2) структурно багатослівні (неелементарні) літературно-художні зооніми, що демонструють необмежений зображально-виражальний потенціал пропріальних засобів у художньому тексті; 3) зоонімоформули з ідентифікаторами (детермінативами) у структурі в текстовому середовищі супроводжуються апелювативними індикаторами (конкретизують, підсилюють, конотативно збагачують ім'я зооперсонажа) вуйко, дядько, кум, пан тощо: пан Бурмило, тіточка Гуска, кума Явдоха» [67, с. 10].

У текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців за структурою переважають однослівні літературно-художні зооніми: *песик Гавчик* (1, с. 10), *пес Бровко* (6, «Солом'яна Лялька»; с. 94), *півень Кукурік* (1, с. 5), *кицька Нявка* (1, с. 10), *крук Крак* (1, с. 7) та ін.

Зафіксовані в текстах Калинців зооніми ділимо на:

а) кіноніми (власні назви собак) – *песик Гавчик* (1, с. 10), *пес Бровко* (6, «Солом'яна Лялька»; с. 94), *песик Дресик* (3, «Сімейка», с. 75), *песик Дресувайло* (3, «Сімейка», с. 75);

б) феліноніми (власні назви котів) – *кицька Нявка* (1, с. 10), *котик Злотик* (3, «Сімейка», с. 75), *котик Зашивайло* (3, «Сімейка», с. 75), *Синій Кіт* (6, «Як Івасик малював», с. 43);

в) фероніми (власні назви диких тварин) – *Лев* (6, «Як Івасик

малював», с. 48).

Зоонімний пласт текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців представлений й іншими прикладами, що не увійшли в зазначені вище групи: *Мурашка* (6, «Як Івасик малював», с. 46), *півень Кукурік* (1, с. 5), *крук Крак* (1, с. 7), *крук Купер'ян* (1, с. 83).

Частина зафіксованих зоонімів є промовистими. Такі оніми автори утворювали від звуконаслідувальних слів, які передають «мовлення тварин»: *крук Крак* (від звуконаслідування «кра»), *кицька Нявка* (від звуконаслідування «няв»), *півень Кукурік* (від звуконаслідування «кукуруку»), *песик Гавчик* (від звуконаслідування «гав»).

Іноді зоонім римується з апелятивом, що теж є ознакою ідіостилю Калинців: *котик Злотик*, *песик Дресик*.

Усього в аналізованих творах Ігоря та Ірини Калинців зафіксовано 13 зоонімів.

У канві текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців зафіксовано і **космоніми** – власні назви космічних об'єктів. Усі літературно-художні космоніми в текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців підпорядковані загальній меті, яку зреалізують письменники, будуючи картину художнього світу.

У проаналізованому матеріалі виокремлюємо такі загальновідомі космоніми – *Місяць* (6, «Годинник і місяць», с. 80), *Сонце* (6, «Сонячна Дівчина», с. 63; 4, с.9), *сузір'я Водолій* (4, с. 9), *Галактика* (6, «Місячний хлопчик», с. 31), *Земля* (6, «Місячний хлопчик», с. 31), *зірка Вифлємська* (7, с.123) й інші.

Цікаво, що власна назва *зірка Вифлємська* поднує у собі особливості двох онімних розрядів. З одного боку, це космонім, бо є назвою зірки; а з іншого, - сакронім, бо це не просто зірка, а важливий християнський символ, який сповіщає про народження Месії.

Загалом зафіксовано 6 космонімів.

Зафіксовано також два біблїонїми – власнї назви художнїх творїв: «*Мамина свїтлиця*» І. Білїзора (1, с.121), «*Лис Микита*» І.Франка (1, с.74).

За допомогою таких периферїйних онїмїв Ігор Калїнець у повїстї «Данка і Крак» устами крука Крака або батька Данки розповїдає історїю Львова: «*А ось і Митрополїчї Палати, в яких жили єпископи і митрополити. Два роки тому там навіфтє кїлька ночей відпочивав Папа Римський*» (1, с.116), «- *А де тече Полтва? – запитала я. - Ось тут під алеєю, попід фонтан із Божєю Матїнкою, попід пам'ятник Шевченковї, попід оперний театр і туди далї проспектом Чорновола*» (1, с. 117)., «*Татко пояснив, що тут, на узвишшї, десь поруч з церквою святого Миколая мусив бути Низький замок князя Лева, щоб йому було недалеко до церкви. А його дружинї, Констанцїї, угорськїї королївнї, Лев подарував невеличкий храм Івана Хрестителя*» (1, с.119).

Отже, проаналїзувавши периферїйнї класи онїмного простору текстїв дїтячих творїв Ігоря та Ірини Калїнцїв, можемо зробити такї висновки. По-перше, особливе мїсце в цих текстах посїдають заголовки, за допомогою яких розкривається сенс, закладений письменниками у назвї певного тексту. Усї заголовки у творах Калїнцїв є промолвистими, максимально інформацийними.

По-друге, лїтературно-художнї топонїми слугують засобом створення реалїстичностї дїтячого тексту завдяки реалїзацїї хронотопїчної функцїї. Також показують перемїщення героїв у просторї.

По-третє, лїтературно-художнї зоонїми, космонїми, біблїонїми та сакронїми є менш уживаними, але дуже важливими, особливо сакронїми, якї виконують виховну, розвивальну та повчальну функцїї.

ВИСНОВКИ

Аналіз онімного простору текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців дав змогу зробити такі висновки:

1. Літературно-художня онімія текстів дитячих творів – важливе джерело для ономастичних студій, що дає можливість побачити особливості ідіолекту письменника, гру майстра слова з онімами; зробити відповідні теоретичні узагальнення щодо значення онімної лексики у дитячій літературі.

2. Твори Ігоря та Ірини Калинців, написані для дітей (це близько тридцяти казок, дитячих повістей та збірників віршів), характеризуються цікавою тематикою, несподіваними сюжетними колізіями, неповторним ідіостилем, особливою онімною грою, оказіональними утвореннями.

3. Онімосферу дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців складає два онімні пласти: загальновідомі власні назви (антропоніми, топоніми, сакроніми, зооніми), які розуміє майже кожна дитина; та оніми, які для читача є несподіваними, викликають низку асоціацій, змушують шукати відповіді тощо.

4. В аналізованих текстах виокремлено власні найменування різних тематичних груп: літературно-художні антропоніми, топоніми, заголовки, сакроніми, зооніми, астроніми й космоніми. Найвиразнішими з погляду промовистості виявилися літературно-художні антропоніми, які, крім номінативної функції, виконують ще алюзійну, естетичну, характеристичну, емотивну та текстотвірну функції. У роботі з'ясовано, що естетична функція проявляється в тому, що автори вдало підбирають антропоніми, які маленький читач сприймає як реальні, він легко їх розшифровує, сприймає естетику власної назви. Алюзійна функція передбачає викликання в дітей алюзій до відомих осіб або явищ.

Завдяки характеристичним антропонімам автори змогли якнайкраще описати важливі риси іменованих: *бабуся Похатікручуся, дідусь Пішкиобійдусь, братик Нароверігнатик, хлопчик Наколінігончик, Нищисвіт, Рубайліс* та ін. Емотивні антропоніми – важливі у дитячому тексті, рскільки створюють доброзичливу до дитини ауру, сприяють ненав’язливому вихованню.

5. Структурна характеристика літературно-художніх антропонімів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців показала, що в аналізованих творах переважає однослівна модель номінації (*Дзвінонька, Ігорчик, Маринка, Шевченко, Івасюк, Наколінігончик*). Двослівних літературно-художніх антропонімів є небагато, що, очевидно, зумовлено специфікою дитячої літератури. Зафіксовано чимало онімно-апелятивних номінацій, у яких апелятив вказує на професію або рід занять, родинні відносини, поштивне ставлення, соціальний статус тощо: *дідусь Пішкиобійдусь, бабуся Похатікручуся, панна Бізе, пан Марципан*.

6. В аналізованих творах для дітей Ігоря та Ірини Калинців оніми утворені різними способами. Однослівні назви – найчастіше лексико-семантичним способом – онімізацією загальних назв (*Сонце, Веселка*). Поширення такого прийому зумовлене парадигматичними властивостями онімів: беручи участь у мовній та композиційній організації художнього тексту, вони взаємодіють між собою та зі своїми функційними еквівалентами. Серед морфологічних способів творення найпоширенішим є суфіксальний спосіб творення онімів (*Оливняк, Скімлюх, Парасольник, Крижинка, Скрегітка, Рипуньо* та ін. Зрощеннєвим (семантико-синтаксичним) способом утворені літературно-художні антропоніми *Рубайліс, Нищисвіт, Пішкиобійдусь, Похатікручуся*, а зрощеннєво-суфіксальним – оніми *Наколінігончик, Нароверігнатик*. Власне ім’я *О-ля-ля* утворене морфолого-синтаксичним способом від вигука *о-ля-ля*.

7. Характерним для ономасторчості Ірини та Ігоря Калинців, як

і для дитячої літератури в цілому, є вживання семантично прозорих власних назв, утворених лексико-семантичним способом від загальних, що сприяє легкому розумінню тексту.

За частиномовною належністю твірного слова літературні оніми в досліджуваному масиві представлені відіменниковими (*Хмарка*), відприкметниковими (*Червона*) та вигуківими дериватами (*Крак, Оля-ля-ля*).

8. До периферійних онімних класів у магістерській роботі зараховано заголовки, топоніми, зооніми, астроніми, космоніми та сакроніми. Усі заголовки проаналізовано за структурою та семантикою і з'ясовано, що переважають заголовки – односкладні номінативні речення (*Колядники, Ярило, Весна, Різдво, Котик, Киця, Гагілка, Колискова* та ін.). Спорадично трапляються заголовки – односкладні означено-особові речення (*Починаємо весну, Вчимось гагаїлок*) та двоскладні повні (*Як Івасик малював, Він гнівається*).

9. Літературно-художні топоніми, зооніми, сакроніми та бібліоніми виконують номінативну, текстотворчу, хронотопічну та алюзійну функції.

10. У текстах дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців зафіксовано реально-географічні топоніми (*Львів, Звенигород*) й ірреальні (*Кольорівство*), авторські, які розширюють свій семантичний потенціал через переносне вживання. Топонімний матеріал поділено на ойконіми (*Львів, Звенигород*), ороніми (*Звенигора, Високий замок, Святоюрська гора, Карпати*); хороніми (*Туреччина, Україна, Буковина, Волинь, Галичина, Австрія*); урбаноніми (*вулиця Підзамче, площа Ринок, вулиця Вірменська, вулиця Руська, проспект Свободи*); гідроніми (*Полтва, Чорне море, Дніпро*).

Проаналізований матеріал показав онімні прийоми обігрування географічних назв за допомогою okazіонального основоскладання, алогічного називання: *Держава Кото-Кіцєрія, Об'єднані Емірати*

Мурашинії, Собакландія Об'єднані Емірати Мурашинії», Чорне Кольорівство.

Топоніми у дитячих творах Калинців переважно виконують локалізаційну та символічну функції, але спорадично натрапляємо на оніми, яким властива алюзійна функція (*Об'єднані Емірати Мурашинії – Об'єднані Арабські Емірати*).

Сакроніми в творах для дітей Ігоря та Ірини Калинців виконують виразну дидактичну функцію. За допомогою сакронімів автори плекають у маленького читача християнські та національні традиції, заглиблюють у незвичайну таїну сакрального. Найчастіше Калинці використовують імена святих: *святий Миколай, Діва Марія, Святий Юрій, Святий Миколай Мерликійський*. З-поміж теонімів найчастіше вжито *Бог, Ісус, Ісусик*.

Нерідко Калинці вживали і зооніми, які у роботі поділено на кіноніми (власні назви собак) – *песик Гавчик, пес Бровко, песик Дресик, песик Дресувайло*; феліноніми (власні назви котів) – *кицька Нявка, котик Злотик, котик Зашивайло, Синій Кіт*; фероніми (власні назви диких тварин) – *Лев* та орнітоніми – назви птахів (*півень Кукурік, крук Крак, крук Купер'ян*).

Літературно-художні космоніми виконують в текстах інформаційну функцію, сприяють дитячому розвиткові та пізнанню світу. Зафіксовано космоніми *Місяць, Сонце, сузір'я Водолій, Галактика, Земля, зірка Вифлеємська* й інші.

Літературно-художні бібліоніми (*«Лис Микита» Івана Франка, «Мамина світлиця» Ігоря Білозора*) виконують виховну та алюзійну функції і також сприяють розширенню кругозору маленьких читачів.

Отже, онімний простір текстів дитячих творів Ігоря та Ірини Калинців – багатий і різноманітний. Автори вдало вибирали оніми із реального ономастикону, але частіше створювали оказіональні власні назви – зрозумілі для дитини, з виразною естетичною та дидактичною

функцією. Безумовно, онімія дитячих творів Калинців ще потребує ширшого ономастичного аналізу, але й це невелике дослідження засвідчило те, як відповідає Ігор та Ірина Калинці ставляться до слова в цілому та до онімів зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієнко О. Ю. Комунікативно-прагматичний потенціал власних назв у науково-фантастичному тексті : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.19 „Теорія мовознавства”. – Одеса, 1992. – 192 с.
2. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. – Ужгород, 2002. – 176 с.
3. Белей Л. О. Українська літературно-художня антропонімія кінця XVIII-XX ст. : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 „Українська мова”. – Ужгород, 1996. – 393 с.
4. Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX-XX ст. Ужгород, 1995. 120 с.
5. Белей О. Місце українських сакронімів у національній онімії системі // Acta Universitatis Wratislaviensis. №3691. – Вроцлав – 2016. – С. 81–90.
6. Богдан С. К. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень: методичні рекомендації для слухачів і керівників секції української мови. Луцьк, 2011. 28 с.
7. Боева Е. В. Реальна топонімія як засіб образності в художньому дискурсі В. Винниченка // Філологічні науки : збірник наукових праць. – Суми, 2009. – С. 8–14.
8. Боева Е. В., Урсул В. С. Характеристичний потенціал антропонімів у комедії Річарда Брінслі Шерідана „Школа лихослів'я” // Записки ономастики. – Одеса, 2012. - № 15. - С. 15–22.
9. Боева Е. В. Щодо образно-семантичної прагматики заголовків прозових творів В. Винниченка // Записки з ономастики. – Одеса, 2015. – Вип. 18. – С. 35–44.
10. Боева Е. Специфіка функціонування поетонімів у сатирично викривальній драматургії О. Олеся // Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Слов'янська філологія. – Чернівці,

2007. – Випуск 356-359. – С. 67–72.

11. Боева художественного текста : монографія. – Киев, 2012. – 288 с.
12. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
13. Васильева Н. В. Собственное имя в мире текста. – Москва, 2009. – 224 с.
14. Вегеш А. І. Традиції та новаторство української літературно-художньої антропонімії посттоталітарної доби : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 „Українська мова”. Івано-Франківськ, 2010. – 273 с.
15. Вінтонів Т. М. Антропоетоніми повісті М. Гоголя „Тарас Бульба” // Логос ономастики. – Донецьк, 2008. – № 1 (2). – С. 85–90.
16. Герус-Терновецька І. Назовництво в поетичному творі. – Мюнхен-Вінніпег, 1966. – 148 с.
17. Горбаневский М. В. Ономастика в художественной литературе. – Москва, 1988. – 88 с.
18. Горбач О. С. Ономастикон українських сатирично-гумористичних текстів кінця ХХ -початку ХХІ століття: дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Олена Сергіївна Горбач // Електронний ресурс / Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Horbach_Olena/Onomastykon_ukrainskykh_satyr_uchno-humorystychnykh_tekstiv_kintsia_KhKh_pochatku_KhKhI_stolittia/
19. Горбач О. С. Сатирично-гумористичні оцінно-характеризувальні власні імена в художньому тексті // Science and Education a New Dimension. Philology . – Budapest, 2016. – IV (20). Issue 85. – P. 25–29.
20. Горбач О. С. Використання зоонімів для створення сатиричного ефекту / О. Горбач // Лінгвостилістичні студії. - 2015. - Вип. 2. - С. 24-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/l_s_2015_2_5
21. Горенко О. П. Антропономічний вимір американського романтизму : монографія. – Київ, 2008. – 312 с.

22. Гуйванюк Н. В., Пацаринюк Ю. М. Способи реалізації іронії у структурі речення : монографія. – Чернівці, 2009. – 167 с.
23. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми. Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. 2007. №15. С. 262–281.
24. Калінкін В. До визначення статусу поетики оніма як наукової дисципліни // Проблеми слов'янської ономастики : збірник наукових праць. – Ужгород, 1999. – С. 53–58.
25. Калинин В. М. От литературной ономастики к поэтонимологии // Логос ономастики. – Донецьк, 2006. – №1. – С. 81–89.
26. Калинин В. М. Поэтика онима. – Донецьк, 1999. – 408 с.
27. Калинин В. Несколько замечаний к теории онимного пространства литературного произведения // Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград, 2001. – Вип. 37. – С. 167–170.
28. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. – Одеса, 2006. – 325 с.
29. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. Записки з ономастики. – Одеса, 2000. – Вип. 4. – С. 68–74.
30. Карпенко Ю. А. Имя собственное в художественной литературе // Филологические науки. – 1986. – № 4. – С. 34–40.
31. Карпенко Ю. А. Назва твору як об'єкт ономастики: Переважно на матеріалі творчості Миколи Бажана // Повідомлення Української ономастичної комісії. – 1975. – Вип.13. – С. 3-10.
32. Карпенко Ю. О., Мельник М. Р. Літературна ономастика Ліни Костенко : монографія. – Одеса, 2004. – 216 с.
33. Ковалевська Т. Ю. Стилiстичний потенціал космічних назв в українській поезії XIV-XX ст. : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова”. – Дніпропетровськ,

1994. – 17 с.

34. Кононенко В. Концепти українського дискурсу : монографія. – Київ – Івано-Франківськ, 2004. – 248 с.

35. Кононенко В. Поетичні антропоніми в образному мовомисленні // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. XXIX-XXXI. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 16–21.

36. Кричун Л. Функції антропонімів у сучасному українському сатиричному романі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова”. Кіровоград, 1998. 17 с.

37. Критенко А. П. До теорії власних назв // Ономастика. – Київ, 1966. – С.16–28.

38. Крупа М. Роль власного імені у формуванні підтекстової інформації у повісті О. Гончара „Далекі вогнища” // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Мовознавство. – Тернопіль, 2004. – № 1 (11). – С. 74–81.

39. Крупеньова Т. І. Специфіка антропонімів у творах Оксани Забужко // Записки з ономастики. – Одеса, 2011. – Вип. – С. 119–125.

40. Кульбабська О. В. Номінація та предикація в поетичних текстах Богдана Мельничука // Актуальні проблеми прикладної лінгвістики : збірник наукових праць. – Одеса, 2014. – С. 189–194.

41. Лесів М. Власні назви святих у поезії Т. Шевченка // Варшавські українознавчі зошити, т. 1, Warszawa 1989. – С. 7–17.

42. Литвин Л. В. Ономастичний простір художнього твору і типи власних імен // Мовні і концептуальні картини світу. – Київ, 2001. – № 5. – С. 124–128.

43. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів В. Винниченка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова”. – Дніпропетровськ, 1997. – 18 с.

44. Лукаш Г. П. Типологія конотопонімів // Науковий вісник

Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Слов'янська філологія. – Чернівці, 2007. – Вип. 356-359. – С. 315–318.

45. Маруніч І. І. Топоніми в ідіостилі письменника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова”. – Київ, 1994. – 18 с.

46. Марченко Т. Специфіка творення онімного простору літературної казки для молодшого шкільного віку (на матеріалі повісті-казки Всеволода Нестайка «Незвичайні пригоди в лісовій школі») / Т. Марченко // Вісник Львів. ун-ту : Серія філологічна. – 2012. – Вип. 56. – Частина 1. – С. 347–354.

47. Мельник Г. І. Міркування про теоретичні засади літературної ономастики // Записки з ономастики. – Одеса, 2008. – №11. – С. 20–28.

48. Можарова Т. М. Стилiстичні функції онімії поетичного тексту // Лінгвістичні дослідження. – 2011. – Вип. 31. – С. 162–169.

49. Немировська О. Ф. Топонімікон як актуалізатор художнього простору (на матеріалі роману І. С. Нечуя-Левицького „Гетьман Іван Виговський” // Записки ономастики. – Одеса, 2005. – № 8. – С. 83–93.

50. Немировська О. Ф., Немировська Т. В. Українська літературна ономастика: взаємозв'язки і паралелі поезики // Літературна ономастика української та російської мов : взаємодія і взаємозв'язки : збірник наукових праць. – Київ, 1992. – С. 18–25.

51. Немировская Т. В. Некоторые проблемы литературной ономастики // Актуальные вопросы русской ономастики : сборник научных трудов. – Київ, 1988, – С. 112–122.

52. Олексишина Л. Г. До проблеми зоонімних компаративних фразеологізмів німецької мови (як засіб для характеристики суб'єкта) // Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія. – Чернівці, 2001. – Вип.114. – С. 91–96.

53. Попович Н. Ф. Літературно-художня антропонімія української драматургії ХІХ–ХХ століття : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01

„Українська мова”. – Ужгород, 2004. – 267 с.

54. Порпуліт О. О. Міфонімічний простір чарівної казки : безумовні та ймовірні міфони́ми // Записки з ономастики : збірник наукових праць. – Одеса, 1999. – Вип. 1. – С. 70–79.

55. Селіверстова Л. І. Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 „Українська мова”. – Харків, 2002. – 294 с.

56. Селіверстова Л. І. Ономастичний простір поезії Володимира Калашника // Незгасимий СЛОВОСВІТ : збірник наукових праць на пошану професора В. С. Калашника. – Харків, 2011. – С. 456–467.

57. Серебрякова В. В. Концептуалізація поетонімосфери циклу романів С. Мейер „Сутінки” : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 „Германські мови”. – Одеса, 2016. – 173 с.

58. Скаб М. В. Власні назви осіб як виразники предметної частини змісту апеляції // Південний архів : збірник наукових праць. – Херсон, 2002. – Вип. 14. – С. 111–115.

59. Сколоздра О. Літературно-художня ономастика як предмет вивчення в школі // Вісник Львівського університету. Серія філологія. – 2010. – Вип. 50. – С. 355–360.

60. Сколоздра О.Р. Промовисті імена в малій прозі Івана Франка / О.Р. Сколоздра // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / [відп. ред. В.А. Зарва]. - Ніжин : ТОВ “Видавництво Аспект - Поліграф”, 2008. - Вип. XVIII : Лінгвістика і літературознавство. - С. 172-178.

61. Соколова А. В. Поетонімосфера художнього твору як складова його поетики (на матеріалі роману В.Земляка „Лебедина згря”) // Література. Фольклор. Проблеми поетики : збірник наукових праць. – Київ, 2008. – Вип. 32. Ч. 1. – С. 165–180.

62. Співак С. М. Власна назва в композиційно-смісловій структурі віршованих текстів американської поезії: комунікативно-когнітивний

- підхід : дис. кандидата філол. наук : 10.02.04 „Германські мови”. – Київ, 2004. – 197 с.
63. Супрун В. И. Ономастическое поле русского языка и его художественно-эстетический потенциал : монография. – Волгоград, 2000. – 172 с.
64. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. – Хмельницький, 2008. – 548 с.
65. Фененко М. В. Топоніміка України в творчості Тараса Шевченка. Київ, 1965. – 128 с.
66. Хлисту́н І. В. Функціонування антропонімів у художній мові поетів Київської школи // Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2015. – Вип. 138. – С. 389–392.
67. Шебештян Я. М. Сучасна українська літературно-художня зоонімія: функції, склад та структура : дис. кандидата філол. наук : 10.02.01 „Українська мова”. – Ужгород, 2008. – 322 с.
68. Шестопалова Л. Д. Специфіка антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Дрозда) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова”. – Одеса, 2006. – 19 с.
69. Шонь О. Б. Дискурс гумору, іронії і сатири в американському „short story” // Дискурс іноземномовної комунікації. – Львів, 2002. – С. 201–220.
70. Шотова-Ніколенко Г. В. Функції космонімів у творах Юрія Яновського. Записки з ономастики. Одеса, 2003. Вип. 7. С. 62–67.
71. Шотова-Ніколенко Г. В. Проблематика вивчення власних назв у літературній ономастиці: автор і його твір / Г. Шотова-Ніколенко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. - 2019. - Вип. 71(2). - С. 257-266. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2019_71%282%29__25
72. Шотова-Ніколенко Г. В. Онімний простір романів Ю. І.

Яновського : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Одеса, 2006. 21 с.

73. Шульга Т. А. Гумористичний компонент у семантиці лексичних і фразеологічних одиниць мови творів Євгена Дударя : дис. кандидата філол. наук : 10.02.01 „Українська мова”. – Київ, 2009. – 206 с.

74. Яцура О. П. Антропонімікон сучасних поетичних і прозових творів А. Вознесенського та Є. Євтушенка (структурно-функціональний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 „Російська мова”. – Київ, 2009. – 22 с.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калинець, І. Данка і Крак : казкова повість / І. Калинець ; іл. М. Кошулінської. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. — 128 с.
2. Калинець, І. Дурні казки / Тетяна Борисівна Савельєва (худож.). — Л. : Каменяр, 1996. — 48 с. Гримич М. Варфоломієва ніч. Львів, 2002. 160 с.
3. Калинець, І. Ігор Калинець – дітям / І. Калинець . — Львів : Видавництво «Апріорі», 2020. — 136 с.
4. Калинець, І. Листи до Звенислави з ув'язнення / І. Калинець . — Львів : Видавництво СПОЛОМ, 2017. — 236 с.
5. Калинець, І. Казки зі Львова. – Львів: Сполом, 1999. – 223 с.
6. Калинець, І. Казки іграшкового телефону // Зібрання творів у 8-ми т. // Том 8 // І.О. Калинець. — Львів : СПОЛОМ https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%9B%D0%B5%D0%B2%D0%B0, 2012. — 199 с.
7. Калинець І. Моя найкраща книжечка. – Львів: Сполом, 2012. - 156 с.
8. Калинець І. Сімейка. – Львів:Видавництво Старого Лева, 2015. – 12 с.
9. Калинець І. Тут ангели чудяться (разом з Іриною Калинець) – Львів: Добра книжка, 2004. – 63 с.
10. На Святого Миколи (разом з Іриною Калинець). – Львів: Добра книжка . 2002. – 35 с.